НАУКОВА СПІЛЬНОТА

www.spilnota.net.ua

П'ЯТДЕСЯТІ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ДИСКУСІЇ

ISSN 2522-963X

Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

25 вересня 2020 р.

Львів
2020

П’ятдесяті економіко-правові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. - Львів, 2020.- 90 с.

УДК 330+340 (063)
ББК 65+67я431

ISSN 2522-963X

В збірнику опубліковані доповіді з економічних та юридичних питань, які оприлюднені на сайті www.spilnota.net.ua.

Збірники матеріалів науково-практичних інтернет-конференцій включаються до наукометричної бази даних "РІНЦ/RSCI".

Адреса оргкомітету:
79016, м. Львів, а/с 1621
E-mail: spilnota.net.ua@ukr.net

Оргкомітет Наукової спільноти не завжди поділяє думку учасників. В збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірність несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищенні. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерело є обов’язкове.

Алисия Чома
Экономический университет во Вроцлаве, Вроцлав, Польша
Эмилия Селицкая
Экономический университет во Вроцлаве, Вроцлав, Польша
Дамиан Коулачик
Экономический университет во Вроцлаве, Вроцлав, Польша

ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ BORN GLOBAL КОМПАНИЙ

Born global предприятия, также известные как новые международные предприятия, получают большую часть своих доходов от продаж на зарубежных рынках практически с самого начала своей деятельности. [Cavusgil, Rycerz, 2004]. Born global можно определить как организации, сосредоточенные на использовании своих ресурсов на международных рынках с момента своего создания. Эти организации нацелены на глобальную экспансию, минуя этап интернационализации и продолжительный период работы только на местном рынке [McDougall and Oviatt, 1994, pp. 45-64]. Полученная в результате глобальная бизнес-модель может стать полезным инструментом в понимании феномена возникновения и функционирования этого типа предпринимательства. Решение о быстрой интернационализации является неотъемлемой частью создания глобальных компаний. Born global компании могут искать соответствующие ресурсы по всему миру и продавать товары и услуги в других местах [Baronchelli and Cassia, 2008]. Было указано, что компания born global должна обладать инновационной технологией и / или уникальным продуктом, услугой, ноу-хау, системой или другими специализированными компетенциями, которые отличают компанию и позволяют ей эффективно конкурировать на мировом рынке [Gabrielsson, Luostarinen, 2004, p. 557] .

Цель данной статьи - представить теоретическую модель формирования зародившихся глобальных компаний. Зародившаяся глобальная бизнес-модель может оказаться полезным инструментом в

понимании феномена формирования и функционирования этого типа предпринимательства. Решение о быстрой интернационализации является неотъемлемой частью процесса создания глобальных компаний. Анализ моделей позволяет понять, как возможности компаний используются на международном уровне, как они создают свою ценность и представляют ее клиентам.

Процесс ранней глобализации начинается с лидера, владельца или правления компании, обладающего специальными знаниями и квалификацией. Он определяет потребности международного рынка и использует инновационные решения. У него есть видение глобального рынка, на котором работает его компания, и он создает реальные возможности для бизнеса для применения инновационных идей. Без такого видения лидера компании быстрая интернационализация становится невозможной, идея не находит привлекательного рынка и отвергается.

Возможности глобального развития обычно исходят из природы рынка, в основном из той ниши, в которой работает компания. Они рождаются намного раньше, потребности определяются небольшим количеством клиентов, сосредоточенных в разных уголках мира. Также возможно, что рынок, на котором работает компания, имеет очень большое количество клиентов, но там очень сильна глобальная конкуренция. В этом случае компания должна действовать быстро, чтобы как можно раньше запустить свой продукт и выиграть эту борьбу с конкурентами. В обоих случаях ценности компании проистекают из природы рынка, и ранняя интернационализация компании необходима для удовлетворения ее потребностей.

Лидер определяет ресурсы, необходимые для реализации проекта, и находит нужных людей, у которых они есть. Для задач, которые по своей сути являются международными, критерии выбора соответствующей заинтересованной стороны очень точны. Опыт руководителя дает ему необходимые знания о текущей ситуации, способностях и опыте возможных коллег. Процесс отбора начинается с поиска нужных людей из среды лидеров компании, но если они не определены, «born global» предприниматель ищет нужных людей в более широкой среде, в том числе в международной среде, через Интернет или международные ярмарки и конференции. Поиск коллег не имеет границ, учитываются только наилучшие результаты по качеству, эффективности и стоимости их работы, географическая удаленность не играет никакой роли.

Высокая стоимость компании создается благодаря участию нужных людей. Тщательно подобранная сеть коллег гарантирует им важную роль, которую они играют для компании, что повышает их ответственность за эффективность и качество своих услуг. На них строятся стратегические

направления деятельности, поэтому они вынуждены сосредоточиться на развитии компании.

Born global компании участвуют в альянсах и различных партнерствах на уровне НИОКР, что увеличивает их производственную и финансовую эффективность, обеспечивает ключевые ресурсы, необходимые для дальнейшего развития, и подчеркивает их присутствие в корпоративной сети. Функционирование отдельных участников сети в настоящее время становится проще благодаря Интернету и изменениям, которые происходят в привычках предприятий.

Если предпринятые действия не приносят желаемых результатов, «born global» компания ищет новые решения и комбинации других возможных ресурсов. Такой способ работы позволяет находить новых коллег, акционеров и стимулирует творчество и инновации.

Теоретическая модель объясняет и позволяет понять, как и почему глобальные компании предпринимают шаги к быстрой интернационализации. Представленная модель основана на анализе профилей рожденных глобальных компаний, представленных в исследовании, и на многочисленных результатах исследований, доступных в литературе.

Библиография:

1. [Baronchelli, Cassia, 2008,] Baronchelli, G., Cassia, F., 2008, Интернационализация фирмы: этапный подход vs. глобальный подход, 8-я Глобальная конференция по бизнесу и экономике, Флоренция. http://www.gcbe.us/8th_GCBE/data/Gianpaolo%20Baronchelli,%20Fabio%20Cassia.doc [доступ: 05.09.2020].

2. [Cavusgil, Knight, 2004]. Гэри А. Найт и С. Тамар Кавусгил, Инновации, организационные возможности и компания Born-Global, Journal of International Business Studies, Vol. 35, No. 2 (март 2004 г.), стр. 124-141.

3. [Дарлинг, Габриэльссон, Саси, 2004 г.] Дарлинг, Дж., Габриэльссон, М., Саси, В., 2004 г., Финансовые стратегии быстрорастущих финских МСП: международное и глобальное рождение, European Business Review, вып. 16 нет. 6. С. 592.

4. [Габриэльссон, Луостаринен, 2004] Габриэльссон, М., Луостаринен, Р., 2004 г., Финские перспективы международного предпринимательства, Дана., Л., П. (ред.), Справочник по исследованиям международного предпринимательства, Великобритания, Эдвард Элгар Паблишинг, стр. 557. http://www.iei.liu.se/fek/723g10/upload-article-and-presentation-for-assignment-2/1.225142/Bornglobalshowtoreachnewbusinessspace.pdf [доступ: 05.09.2020] .

5. [Макдугалл, Овиатт, 1994] Макдугалл, П. П., Овиатт, Б. М., 1994, К теории новых международных предприятий, Журнал международных бизнес-исследований, том 25, № 1, 45–64.
6. [Servantie, 2011], Servantie, V., 2011, Почему и как компании Born Global выходят на международный рынок раньше и быстрее? С точки зрения бизнес-модели.

Fuli Chen
PhD Student, Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor: Oleh Pasko, PhD of Economic, Associate Professor

THE THEORETICAL BASIS AND TREND OF CORPORATE GOVERNANCE

As a key symbol of modern enterprises, corporate governance plays an important role in the development of modern enterprises. In the past four decades, with the gradual deepening of corporate governance research, corporate governance has become an important research field. The analysis of these theories can help us deeply understand the connotation and development trend of corporate governance.

1) Agent theory. In modern enterprises, business owners hire professional managers to handle business-related matters, which creates the separation of ownership and management rights. The owner's goal is to preserve and increase the value of the company's assets, while the manager's goal is higher returns. On this basis, there still exists the problem that large shareholders infringe the interests of small and medium shareholders in order to maximize their interests. The principal-agent theory believes that designing appropriate reward and restraint mechanisms for operators and reducing agency costs are the main issues to be solved by corporate governance.

2) Stakeholder theory. The stakeholder theory believes that a modern enterprise is a system formed by many elements, and the interests of a company belong to all stakeholders, not just shareholders. The company’s stakeholders usually provide the necessary elements for the company’s operations, so the company must provide these stakeholders with value-preserving and value-added services. The stakeholder theory expands the scope of corporate governance concerns and is also a very important theoretical basis in current corporate governance practices [1].

3) Property rights theory. Property rights theory believes that the essence of an enterprise is a contract structure, and the terms of the contract affect the arrangement of enterprise control rights, especially residual control rights and residual claim rights. Through clearly defined corporate property rights, the distribution of power, responsibilities, and benefits among various stakeholders can be coordinated to form an effective supervisory and incentive role.

4) Incomplete contract theory. The incompleteness of the contract refers to the inevitable lack or omission in the contract. Since the situation that may occur in the future is not completely clear when the contract is signed, the provisions on the rights and responsibilities of the parties to the contract are not detailed enough. The reason why the contract is incomplete is that it is affected by a variety of factors, such as the limited rationality of people, the limitation of cognitive ability, and the possible deviations in the process of information transmission, so that the possible future states cannot be fully judged.

Corporate governance essentially stipulates the rights, responsibilities and interests of the various entities related to the company's interests. In the past, the theory of corporate governance has been devoted to discussing how to coordinate the balance of interests of stakeholders and the protection of the interests of individual stakeholders through system design. At the same time, the concept of corporate governance is constantly evolving, and future corporate governance research will be more in-depth and detailed. The development direction of corporate governance theory research includes: corporate governance issues of different types of enterprises, theories of corporate governance evaluation, theoretical research on the intersection of corporate governance and other disciplines, and governance issues of the Internet and other organizations [2].

Literature:

1. A. Arora and C. Sharma, “Corporate governance and firm performance in developing countries: evidence from India,” Corp. Gov., vol. 16, no. 2, pp. 420–436, 2016, doi: 10.1108/CG-01-2016-0018.

2. A. C. Fernando, K. P. Muraleedharan, and E. K. Satheesh, Corporate Governance Principles, Policies and Practices, vol. 53, no. 9. 2017.

Ihnatchenko Anastasia
PhD student, Department of Economics, Entrepreneurship and Business Administration, Sumy State University

Alona Olondar
student of group EH-82/2ne, Sumy State University

Supervisor: Bohdan Kovalov, Asoc. Prof., Department of Economics, Entrepreneurship and Business Administration, Sumy State University

ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL INVESTMENTS IN THE SYSTEM SUSTAINABLE DEVELOPMENT'S PRIORITIES

The introduction of the concept «green economy» is an important element of the chain of balanced development. To achieve a positive result, it is necessary to make every effort to create «green» innovative business models, which will lead to the consistent implementation of the basic ideas of the state environmental policy in Ukraine. The task facing Ukraine is the transition of the national economy to a green model of development based on sustainable production and consumption, efficient use of resources, as well as promoting business activities in the way of resource-energy-environmentally efficient safe production [1].

The concept of «green economy» has gained popularity in international, national and regional political circles, providing an answer to the cause of the global financial crisis, and also become the beginning of the transition to a modernized model of progress and productivity growth [1]. In the broadest sense, the «green economy» considers the relationship between environmental, economic and social systems. In the conditions of formation and efforts of the implementation of "green" economy in the country, after economic substantiation of the concept «sustainable development» it is repeatedly considered that one of the basic tools of financing is ecological investments or green investments.

In scientific works, the term «environmental investment» is identified with such terms as: «environmental investment», «net investment»,

«sustainable investment», «resource-saving investment», «environmentally oriented investment».

In addition, scientists interpret the term «environmental investment» differently, based on the relevant researches. Based on the analysis of existing definitions of the term «environmental investment», it is established that their main task is to restore the ecosystem and strengthen the environment. Investments in environmental projects lead to a reduction of anthropogenic and man-made load on the ecosystem.

Environmental investments are investments in those financial structures that contribute to the development of environmental infrastructure and try to:

- minimize the level of harmful environmental pollution;
- conserve and rationally use natural resources
- to increase the socio-economic level of country's development on the basis of structural reforms under the condition of raising living standards [2].

Examining environmental investment, most scientists consider that green investing today is seen as financing the «future» that contributes to the global goals of sustainable development.

References:

1. “Zeleni” investytsii u stalomu rozvytku: svitovyi dosvid ta ukrainskyi kontekst [Green investments in sustainable development: world experience and Ukrainian context]. Kyiv: Zapovit, 2019. 316 s. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf

2. Ihnatchenko A. S., Kovalov B. L., Fedyna S. M. Analiz definitsiinoi osnovy terminu «ekolohichni (zeleni) investytsii» ta yikh klasyfikatsiia [Analysis of the definitive basis of the term «environmental (green) investments» and their classification]. *Mekhanizm rehuliuvannia ekonomiky*. 2020. № 2. S. 144–153.

Графська Орислава Іванівна
кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського

Кулик О. М.
студенка VI – курсу факультету туризму Львівського державного університету фізичної культури ім. Івана Боберського

АКТУАЛЬНІСТЬ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19

На сьогоднішній день Україна зокрема та весь світ загалом переживають не прості часи як і для соціальної так і для економічної сфери діяльності. Непередбачена ситуація, яка спричинена пандемією COVID-19 завдала великого удару по всіх життєво важливих сферах функціонування, а економіка держави на даний час несе дуже великі збитки. Це відображається на скорочені робочих місць, на численній ліквідації підприємств та організацій різних сфер, відповідно скоротилися надходження до бюджету, і це все вплинуло на загальний добробут населення нашої держави. Для ліквідації наслідків, які завдала пандемія COVID-19, та для стабілізації економічних показників в державі необхідним є, перезапустити роботу підприємств та організацій. Враховуючи ситуацію, що не кожне підприємство, готове і може самостійно впоратися, актуальним буде питання мікрокредитування малого і середнього бізнесу.

На даний час більшість підприємств, фізичних осіб підприємців, та простих громадян, які здійснюють підприємницьку діяльність, потребують обігових коштів, тому підприємства готові звертатися до банківських та не банківських фінансових установ за отриманням кредиту або мікрокредиту. Розглянемо детальніше поняття мікрокредиту.

Вартість мікрокредитів зазвичай в рази перевищує ставки за звичайними банківськими позиками.

В Україні поняття «мікропозика»та мікрокредиту з'явилося 2011 року. До 2015 року фінансові обороти галузі збільшилися на третину. З огляду на суворі вимоги банків і нестабільність курсу, ця послуга швидко стала набирати популярність. 2015 року мікрофінансові організації

перевершили банки за обсягом позик, видавши позики на загальну суму 10 млрд гривень. Число клієнтів за поточний рік збільшилось на 40 % [1].

Онлайн-кредитування в Україні стало активно розвиватися зі збільшенням кількості власників пластикових карт. Згідно з оцінками експертів, в 2016 році ця цифра склала 41 млн людей [1]. При цьому кількість безготівкових операцій за два роки збільшилася в чотири рази. Цей фактор став вирішальним для активного впровадження інтернет-напряму в сферу мікрокредитування.

Послуги мікрокредитування в Україні можуть надавати Банки та небанківські фінансові організації, що мають відповідну ліцензію Нацкомфінпослуг. Перевірити наявність ліцензії мікрофінансової організації можна у Державному реєстрі фінансових установ.

Діяльність мікрофінансових організацій регулюється нормами чинного законодавства України, зокрема законами [2]:

- ✓ Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».
- ✓ Законом України «Про споживче кредитування».
- ✓ Законом України «Про захист прав споживачів».
- ✓ Нормами Цивільного права.

Згідно з цими нормативними актами клієнти мікрофінансових установ мають:

- ✓ право на доступ до інформації;
- ✓ право отримати повний пакет послуг, передбачений укладеним договором;
- ✓ право відмовитись від мікрокредиту в протягом 14 днів після його оформлення в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про споживче кредитування».

З вище наведено можемо зробити висновок, що в Україні практично кожен громадянин користується мікропозикою, тобто мікрокредитом, це дозволяє забезпечувати безперервний потік грошових, та обігових коштів населення, а фінансовим установ так і банкам заробляти на цьому хороші доходи.

З огляду вище наведеного, що підприємства, організації, чи просто фізичні особи які користувалися «Мікропозикою» чи «мікрокредитом» в період пандемії Covid-19, значно довше могли протриматися на ринку тай продовжують свою фінансові діяльність і на даний час, з врахуванням того, що мали резервні обігові кошти, що дозволяло їм частково робити відрахування в бюджет та виплачувати заробітною плату працівникам, тай дало можливість, даним організаціям втриматися на ринку. Відповідно, щодо фізичних чи юридичних осіб, які ще не скористалися даною програмою мікропозики, чи мікрокредитування актуальним буде це

зробити, для того ,щоб мати достатньо забезпеченні обігові кошти і не спричинити за жодних обставин зупинки їхнього бізнесу.

Використана література:

1. Gazeta.Ua. Мікрокредитування в Україні: доцільність державного врегулювання. URL: https://gazeta.ua/articles/promotion/_mikrokredituvannya-v-ukrayini-docilnist-derzhavnogo-vregulyuvannya/899687
2. Король В.С., Данилейчук Р.Б. Проблеми функціонування суб'єктів малого підприємництва в умовах глобалізації економіки України. Формування ринкових відносин в Україні. 2009. №6. С. 22-34.

Овсієнко Артур Ігорович
аспірант кафедри економіки та маркетингу, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Основною ознакою сучасного розподілу сил у світі є суттєвий відрив країн-лідерів. Для країн, що належать до інноваційних лідерів, характерна висока концентрація найбільш рентабельних видів бізнесу (продукт з найбільшим вмістом доданої вартості), переважно високотехнологічна структура національного виробництва, винесення за межі країни промисловотехнологічного циклу еколого- та ресурсоємних виробництв, зосередження найбільших фінансових потоків [1]. Таким чином, конкурентоспроможність, економічне зростання та інноваційна діяльність тісно пов'язані між собою. Саме інновації визначають конкурентні переваги в ринковій боротьбі.

Згідно з доповіддю «Глобальний індекс інновацій 2018», підготованою спільно Корнельським університетом, школою бізнесу INSEAD і Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, очолюють рейтинг провідних країн-новаторів Швейцарія (5 років поспіль), Нідерланди, Швеція, Велика Британія та Сінгапур. У 2018 році Україна піднялася в рейтингу ще на 7 позицій і посіла 43 місце, випередивши Таїланд та опинившись позаду Хорватії і Греції.[2]

Така позиція нашої країни вказує на те, що сьогодні в державі немає або неналагоджені необхідні умови та системи дієвої підтримки уряду, як науковців так і підприємців основних рушіїв інновацій. Тому питання

дієвої держаної інноваційної стратегії є особливо актуальним в наш час, адже Україна повинна максимально використовувати потенціал своїх науковців та підтримувати підприємців. Інноваційній вітчизняних підприємств це показник їх конкурентоспроможності на світових ринках, а це є прямим показником економічного стану в країні. Отже особливо актуальними є вивчення і впровадження досвіду країн лідерів, в яких економіка набула помітного інноваційного розвитку.

У США в розвитку інноваційної діяльності велику роль відігріє держава, яка підтримує науково-дослідні організації, венчурний бізнес та підприємства, які ініціюють та здійснюють інноваційні зміни в рамках реалізації інноваційної стратегії. Інноваційна стратегія орієнтована на формування конкурентних переваг за допомогою створення принципово нових товарів і технологій, які не мають аналогів на ринку, або задоволення потреб новим способом, що має забезпечити підвищену прибутковість і можливість зайняти домінуючу частку ринку [4]. Так, найважливішою умовою інноваційної діяльності в США виступає підприємницька автономія (вільне розпорядження фінансовими і матеріально-технічними ресурсами, можливість проведення власної кадрової політики, самостійний вихід на ринок, прийняття на себе ризику, розпорядження прибутком від успішного проекту), у відповідності до якої у структурі корпорацій можуть створюватись спеціальні підрозділи – венчурні групи, відділи нововведень і т. д., яким доручається виявлення цінних науково-технічних ідей і створення умов для їх реалізації. Керівництво корпорацій за підтримки держави забезпечує фінансування ризикових проектів, створюючи альтернативну мережу джерел фінансування. [3]

У Великобританії активізація інноваційної діяльності здійснюється через реалізацію програм підтримки інноваційної активності (Mercia, Connect, Enterprise Fellowshipscheme, Medici), створення венчурних компаній, яким надається низка пільг[3]. Одним із найбільш дієвих заходів було створення у 2001 р. Фонду інновацій вищої школи з фінансуванням у розмірі 140 млн. ф. ст. на три роки, що дозволило забезпечити реалізацію триєдиного завдання в рамках вищої школи Великобританії (наукові дослідження, навчання, інновації). За сприяння даного Фонду, а також із використанням можливостей Регіонального інноваційного фонду, який здійснює підтримку інноваційної діяльності регіонів Великобританії, було започатковано діяльність Університетських інноваційних центрів, які створено для сприяння трансферу технологій між вищими навчальними закладами і промисловістю та стимулювання малого бізнесу у використанні нових знань [4].

Однією з найкращих у світовій економіці є здатність до інновацій Німеччини, особливо у високотехнологічному секторі промисловості

(машинобудування, хімічна та електротехнічна промисловість), а також у сфері послуг, що базується на знаннях (фінансові та банківські послуги, телекомунікації та інформаційні технології). Проте слід зазначити, що незважаючи на потужність Німеччини у цих сферах, лідерські позиції незмінно займають США та Великобританія. Головна особливість інноваційної діяльності німецьких компаній полягає в їх здатності до кооперування, зміст якої проявляється, по-перше, у тісній спільній роботі з постачальниками, закладами вищої освіти та дослідницькими інституціями, а по-друге – у широко розвиненій практиці створення виробничих кластерів. Окрім того, однією з провідних особливостей інноваційної політики Німеччини є надання урядом фінансової підтримки розвитку довгострокових і ризикових досліджень у ключових областях науково-технічної і виробничо-господарської діяльності.

Центральне місце у розвитку інноваційної діяльності в Японії належить внутрішньо фірмовому підприємництву, коли поряд із розширенням обсягів діяльності низових ланок відбувається підвищення відповідальності і розширення повноважень адміністрації на відповідному рівні (обов'язки керівника ланки стають схожими з обов'язками президента компанії середнього масштабу) [3].

Подібна управлінська новація дозволяє розглядати низові ланки як ризикові компанії, діяльність яких є порівняною з діяльністю конкурентів, що у кінцевому підсумку дає змогу привести організацію внутрішньо фірмового підприємництва до забезпечення довгострокового циклу зростання: реакція на запити споживача – нові технології – нові товари – розширення ринкової участі – зростання прибутку. За таких умов відбуваються революційні зрушення у свідомості працівників компанії в контексті ділової активності, що призводить до становлення стратегічної схеми управління інноваційною діяльністю.

Після проведеного аналізу стану системи інноваційної діяльності країн лідерів, а саме США, Великобританії, Німеччини та Японії можна зробити такі висновки, що політика кожної із сучасних країн – лідерів світової економіки у сфері інновацій відзначалась окремими еволюційними змінами та революційними кроками. На ефективність процесу інноваційної діяльності в різних країнах світу по різному впливають окремі фактори зовнішнього і внутрішнього середовища. Саме тому при формуванні національної системи інноваційного розвитку України помилково просто копіювати досвід окремих держав, краще докладно його вивчати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, відфільтровувати найбільш цінні і результативні механізми, які можна застосувати для існуючих умов і можливостей вітчизняної економіки.

Література:
1. Богма О.С., Болдуєва О.В., Роль інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності національної економіки // Вісник Запорізького національного університету №3 (7), 2010, С. 166-170.
2. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році: аналітична довідка / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша та ін. – К.: УкрІНТЕІ, 2019. – 80 с.
3. Петрова І.Л. Інноваційна діяльність: стимули та перешкоди: [монографія] / І.Л. Петрова, Т.І. Шпильова, Н.П. Сисоліна; за наук. ред. проф. І.Л. Петрової. – К.: Дорадо, 2010. – 320 с.
4. Веснин В.Р. Стратегическое управление / В.Р. Веснин. – М.: Проспект, 2014. – 328 с.

Овсієнко Катерина Юріївна
аспірантка кафедри економіки та маркетингу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ДО НОВОВВЕДЕНЬ ЯК ВАЖЛИВА ЧАСТИНА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розвиток різних галузей економіки залежить від високотехнологічної продукції, якою підприємства, завдяки інноваційному розвитку, забезпечують національну економіку. Тому постає питання активізації інноваційної активності на сучасних підприємствах. Інноваційна діяльність являє собою важливий фактор ефективності економіки країни. Серед проблем розвитку інновацій є завдання стимулювання розробників, виробників і тих, хто реалізує інновації.

В успішній діяльності підприємства значну роль відіграє зовнішнє середовище, яке включає в себе конкурентів, постачальників ресурсів, споживачів, трудові ресурси, профсоюзи, акціонерів, а також різні групи факторів: політичні, економічні, соціальні, технологічні.

Від законодавчої бази країни залежить чи буде проводитись державне стимулювання нововведень і якою мірою. Для швидшої та ефективнішої розробки інновацій та їх впровадження необхідна підтримка в першу чергу фінансова, але знижене оподаткування, державні замовлення, податкові кредити, податкові канікули і т.д. також підштовхують власників підприємств на шлях інноваційного розвитку. А

вони в свою чергу починають стимулювання своїх робітників всередині фірми.

На шляху своєї інноваційної діяльності підприємство зіштовхується з достатньою кількістю проблем, які уповільнюють його розвиток, або й зовсім призводять до негативних наслідків, серед яких може бути банкрутство.

Щоб не допустити цього, керівництву та управлінцям будь-якої ланки необхідно своєчасно виявляти наявні у їхньому підрозділу проблеми. Вирішення таких недоліків одразу після настання заощадить компанії час та кошти.

Несвоєчасне та недостатнє удосконалення системи стимулювання персоналу до інноваційної діяльності може створити ряд наступних проблем серед яких відсутність інвестицій в інновації, незацікавленість персоналу у розвитку, що в свою чергу призведе до неякісної, застарілої продукції, зниженню об'ємів продажів, втрати прибутків та знецінення бізнесу в цілому.

Для попередження цього слід виконувати наступні заходи:

- стимулювати персонал матеріально;
- підвищувати імідж інноваційних робочих місць;
- виділяти більше коштів на розробку та впровадження інновацій;
- проводити заохочуючі тренінги по підвищенню кваліфікації персоналу;
- влаштовувати для співробітників відрядження для збору інформації та проведення дослідів;
- організовувати між працівниками конкурсні види інноваційних робіт з винагородою і т. д.

Мотивація, будучи складним процесом, включає різноманітні підходи авторів щодо трактування змісту даного поняття, визначаючи його як сукупність мотивів, стимулів чи внутрішніх та зовнішніх чинників, або як процес спонукання особистості до певних дій.

Водночас процес стимулювання, під яким зазвичай розуміють вплив на трудову діяльність працівника за рахунок створення індивідуально-значущих умов трудової ситуації, містить у собі спонукання ззовні та структурні компоненти трудової ситуації [1]. Отже, з одного боку, відбувається створення сприятливих умов з метою задоволення потреб працівників, а з іншого, – забезпечення трудової поведінки, що є необхідною для успішного функціонування та розвитку підприємства, тобто здійснюється своєрідний обмін діяльністю.

При цьому деякі вчені ототожнюють поняття «стимул» та «заохочення», розуміють як синоніми ці два поняття [2], категорії стимулювання та заохочення співвідносять як єдине ціле та як частину

складної системи: заохочення, як окремий напрям у загальному процесі стимулювання [3].

Можна зробити висновок, що розвиток підприємства залежить не тільки від державної підтримки, але й внутрішнього стимулювання робітників до нововведень. Держані інструменти стимулювання підприємств до інноваційної діяльності (гранти, знижене оподаткування і т.д.) підштовхують керівників підприємств використовувати, створювати нові технології, так як це веде підприємство шляхом розвитку, підвищуючи його конкурентоспроможність. Але без заохочення персоналу до таких змін цей процес буде тяжчим та довшим, так як керівництво зіштовхнеться з опором до змін. Робітники, яких влаштовує порядок який склався, можуть влаштовувати внутрішні страйки, проявляти небажання навчатися роботі на новому обладнанні або новій технології и т. д. Тому мотивація всього персоналу до нововведень є важливою частиною інноваційної діяльності підприємства.

Література:

1. Біліченко О.С. Класичні і сучасні моделі мотивації трудової діяльності / О.С. Біліченко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – № 4. – С. 119-125.
2. Солодянкина О.В. Материальное стимулирование работников на предприятии / О.В. Солодянкина // Вестник ИжГТУ. – 2006. – Спецвып. – С. 79-83.
3. Машков К.Є. Права та обов'язки працівників, що виникають внаслідок отримання заохочення за трудові досягнення / К.Є. Машков // Часопис Київського університету права. – 2011. – № 1. – С. 193-196.

Перит Ірина Олегівна
молодший науковий співробітник,
здобувач кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Тернопільський національний економічний університет

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ

Формування дохідності вітчизняного бізнесу під впливом певних факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ є складовою визначення прибутковості бізнесу, а прибуток є показником успішності здійснення підприємницької діяльності та стійкості бізнесу до змін.

Управління прибутковістю підприємницької діяльності, як через пряму так і опосередковану участь власника в бізнесі, потребує цілісного аналізу та розуміння впливу конкретного фактора на зміни у показниках діяльності суб'єкта господарювання.

Проведемо аналіз основних факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ на рівень прибутковості вітчизняного бізнесу.

– Споживчий ринок. «Споживчий ринок є одним із ключових факторів формування дохідності власного бізнесу підприємця. Обмеженість попиту та наявність проблем із збутом продукції зумовлює зниження приросту доходів і навпаки» [1, с. 216]. Ефективність приватної справи також напряму залежить і від якості побудови бізнесових зв'язків із постачальниками, підрядниками тощо.

– Конкуренція. Наприклад, впровадження конкурентами на ринок новинок чи продуктів вищої якості вимагає від підприємця збільшення витрат на рекламу і удосконалення власного продукту, що потенційно окупиться.

– Залучені кредитні ресурси. Підприємці користуються довго- та короткостроковими кредитами банків, а також популярним є фінансовий лізинг.

– Інвестиційна активність - вкладення коштів, в застосування нових технологій, автоматизацію внутрішніх взаємодій і облікових процесів, тощо.

– Політичне становище конкретної країни. Мається на увазі, що «…цінності споживачів підприємця-виробника у країні, де він проживає, не завжди відповідають цінностям закордонних споживачів» [1, с. 216].

– Географічне розмежування. Активна підприємницька діяльність, висока конкуренція та порівняно стабільний рівень дохідності спостерігається у найбільш розвинених регіонах: на західних, східних і приморських областях та у м. Києві, де є великий сировинний потенціал для відкриття власної справи. У регіонах з нижчим рівнем розвитку здебільшого процвітає сфера надання послуг, проте є більше вільних ніш на ринку і можливостей швидко розвивати бізнес.

– Ступінь участі власника в управлінні діяльністю. Підприємець може здійснювати пряме управління діяльністю, або ж він є виключно власником бізнесу (опосередковане управління), а управління здійснює «довірена» особа.

– Наявність якісного бізнес-аналізу та прогнозування економічних показників. Це дозволять ефективно приймати управлінські рішення та будувати стратегії управління бізнесом як в цілому так і за напрямками діяльності.

– Інформаційне забезпечення та рівень автоматизації виробничих, збутових, адміністративних та облікових процесів. В умовах

євроінтеграції для успішного ведення бізнесу, мінімізації витрат часу на зайве документування процесів, для якісного обліку і аналізу інформації, а також для швидкої комунікації між учасниками бізнес-процесів необхідно використовувати актуальне якісне програмне забезпечення.

– Підбір персоналу. Мається на увазі, що доцільніше співпрацювати з мінімальною кількістю «дорожчих» висококваліфікованих співробітників, які швидко та якісно виконують завдання і цілі бізнесу, ніж з перевантаженим штатом низькокваліфікованих кадрів та «горою» невирішених питань.

– Продуктивність праці персоналу. На макро- та мікрорівнях внутрішні чинники впливу на продуктивність праці пропонується об'єднувати у три групи: матеріально-технічні (автоматизація робочих місць, інноваційність робочого обладнання тощо), організаційно-економічні (ефективність взаємодії підрозділів служб та окремих працівників, можливість гнучкої організації та планування праці тощо), соціально-психологічні (підвищення кваліфікації кадрів, наявність ефективних систем і методів мотивації праці, тощо) [2, 151-154]

– Забезпечення бізнесу технічною та ресурсною базою. Зокрема, наявність інноваційного обладнання, рівень зношення основних засобів, капітальні інвестиції, забезпеченість комплектуючими, запасами і продукцією, планування ресурсів тощо. Адже «інтенсивна глобальна конкуренція та технологічний розвиток зробили інновації джерелом конкурентних переваг» [3, с. 86].

– Структура валюти балансу та доходів і витрат. Зокрема, аналізується стан і динаміка необоротних та оборотних активів, капіталу та зобов'язань за фактом позитивних та негативних тенденцій.

– Зміна загальних показників економіки - наприклад, ВВП, інфляція, коливання курсів валют тощо.

– Податкова система країни. «Приватні підприємці сьогодні не в змозі встигати за постійними змінами у податковому законодавстві, яке у повному обсязі не враховує всі нюанси їх діяльності, а іноді є суперечливим. Існує безліч «чорних дірок», через які вмілі бізнесмени зменшують свої зобов`язання перед державою…» [1, с. 216].

– Тіньові доходи, основними джерелами яких є: неформальна зайнятість, незаконне відшкодування ПДВ, часткове відображення фінансових операцій у бухгалтерському обліку, заниження економічних показників, незаконне використання податкових пільг та знижок тощо.

– Державне регулювання діяльності підприємців. Наприклад встановлення цінових обмежень на товари та послуги.

– Корупція державних органів. У неофіційній практиці присутні ситуації, коли на певному етапі діяльності підприємець для того, щоб

утриматися «на плаву», змушений частину грошових ресурсів залишити у «кишені» чиновників.

– Визначальну роль у дохідності відіграє психологічна готовність підприємця до ведення підприємницької діяльності. Аналізуючи мотиваційний аспект щодо ведення підприємницької діяльності домогосподарствами можна сказати, що основною метою відкриття власної справи є забезпечення високого рівня життя для себе та родини.

Отже, серед основних факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ на приватний бізнес, на нашу думку, є споживчий ринок, конкуренція, наявність бізнес-зв'язків, кредитні ресурси, інвестиційна активність, ступінь участі власника в управлінні бізнесом, інформаційне забезпечення та рівень автоматизації бізнес-процесів, якісний бізнес-аналіз і прогнозування економічного розвитку, ефективність підбору кадрів, рівень забезпеченості технічною та ресурсною базою, структура валюти балансу та доходів і витрат, політичне середовище, геолокація, ВВП, інфляція, коливання курсів валют, податкове середовище, тіньова економіка, якість державного регулювання цін, корупція тощо. Вважаємо, що фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ можуть: бути ревалентними або неревалентними, що напряму впливає на можливість бізнесу спрогнозувати чи мінімізувати їх дію; характеризуватися як постійне, тимчасове чи разове явище; у підсумку призвести до катастрофічних, локальних чи мінімалістичних наслідків для суб'єкта господарювання.

Література:

1. Перит І. О. Аналіз динаміки та факторів впливу на доходи домогосподарств від підприємницької діяльності в умовах сучасної економіки. Сталий розвиток економіки. №1(30). 2016. С. 214–221.
2. Брич В. Я. Дяків О. П., Надвиничний С. А., Островерхов В. М., Слівінська Н. М., Прохоровська С. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посіб., за заг. ред. проф. Качана Є. П. Тернопіль: ДТЕУ, 2006. 273 с.
3. Брич В. Я., Снігур Х. А. Роль інновацій у підвищенні конкурентоспроможності підприємства: гносеологічні позиції. Вісник прикарпатського університету. Вип. 7. 2017. С. 82-87.

Сигида Любов Олексіївна
кандидат економічних наук,
Сумський державний університет

Хаба Анна Петрівна
аспірант, Сумський державний
університет

БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАВОК ПІДПРИЄМСТВ

Традиційний ланцюг поставок у загальному вигляді включає бізнес-процеси постачання, виробництва та збуту продукції. Його основним завданням є узгодження вищеперерахованих процесів, а також задоволення потреб споживачів. Кожне підприємство формує свій власний унікальний ланцюг поставок, котрий має різну ширину та довжину, а також різні взаємовідносини між учасниками, вимоги щодо яких формуються відповідно до ринку та операційних завдань. Рішення щодо функціонування ланцюга кожне підприємство приймає індивідуально, але сфери функціонування ланцюга є однаковими для всіх. Класично виділяють 5 драйверів ефективності ланцюга поставок [1]: виробництво; зберігання; локація; транспортування; інформація (рис. 1).

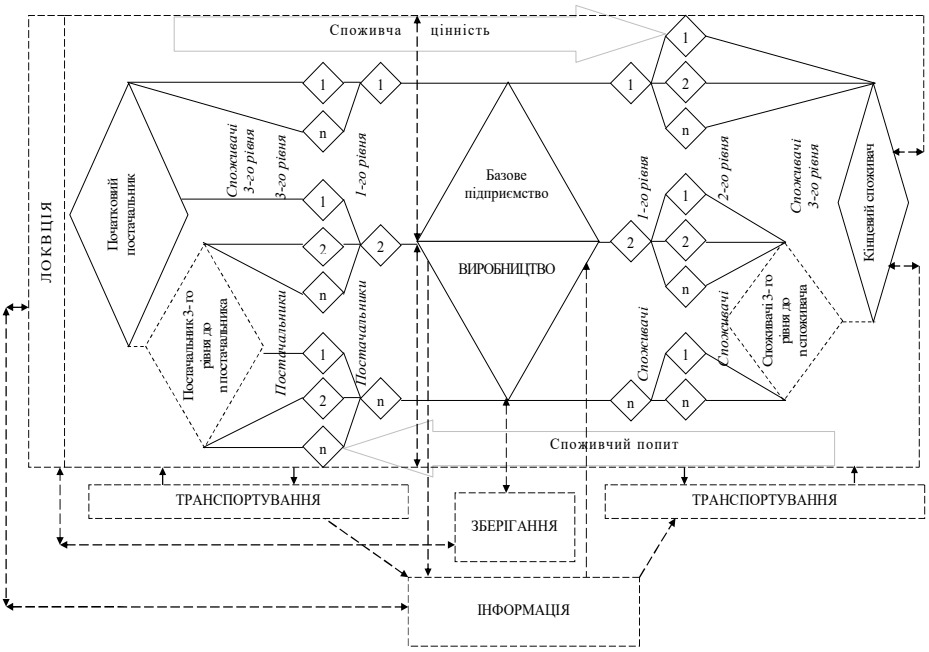

Рис. 1. Колоборація ланцюга поставок та його драйверів ефективності

Крім того, в умовах Індустрії 4.0 та посилення відкритості ринку традиційні ланцюги поставок перетворюються на діджиталізовані, або «розумні» ланцюги поставок (рис. 2).

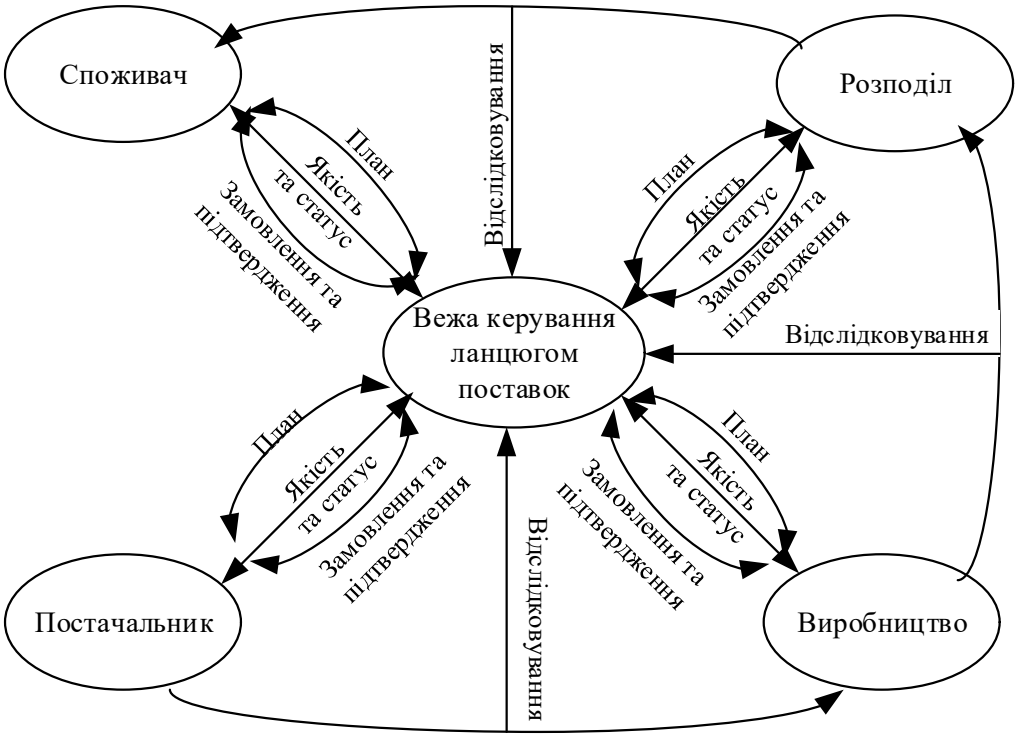

Рис. 2. Бізнес-процеси в інтегрованому «розумному» ланцюгу поставок [2]

Таким чином, основною метою «розумних» ланцюгів поставок, на відміну від традиційних», є побудова зовсім нової мережі постачання, що включає більшу кількість бізнес-процесів та є стійкою та адаптованою до поточних умов. Складовими бізнес-процесів «розумного» ланцюга поставок, крім традиційних бізнес-процесів, є інтегроване планування та виконання; значимість логістики, закупівля 4.0, «розумне» складування, ефективне управління запасними частинами, незалежна логістика та логістика B2C, директивне дослідження ланцюга поставок.

Література:

1. Hugos, M.H. (n.d.). Essentials of Supply Chain Management. 3rd ed.
2. Schrauf Stefan, Berttram Philipp. Industry 4.0. How digitization makes the supply chain more efficient, agile, and customer-focused. URL: https://www.strategyand.pwc.com/media/file/Industry4.0.pdf.

Яворська Оксана Григорівна
PhD, Київський національний лінгвістичний університет

Комова Олена Станіславівна
PhD, Київський національний лінгвістичний університет

Гедін Максим Сергійович
Київський національний лінгвістичний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛІЄНТСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

В умовах постіндустріальної економіки нематеріальні активи виступають провідними факторами довгострокового підвищення конкурентоздатності підприємства, генерують додану вартість послуги та виступають креаторами підвищення ринкової вартості суб'єктів підприємницької діяльності готельно-ресторанної сфери. Вважається, що універсальним індикатором успішності та стабільності бізнесу є показник ринкової вартості компанії, а розробка механізмів збільшення такої є важливим напрямом досліджень теоретиків, практиків та експертів у галузі підприємництва. Концептуальні наробки з питання сутності поняття вартості підприємства та вартісно-орієнтованого управління віднотовуємо у працях А. Раппопорта, Б. Стюарта, Т. Коупленда, С. Пенмана, Д. Тобіна та інших.

На сьогодні існує багато моделей та підходів з використання нематеріальних та фінансових активів в системі управління підвищення вартості бізнесу, проте більшість дослідників та економістів одностайні щодо важливої ролі інтелектуальних капіталу, зокрема у сфері готельно-рестораннгого бізнесу такої складової як клієнський капітал [4-7]. Елементи даного активу підприємства Г.І. Михайліченко, О.А. Виноградовим та зарубіжними економістами розглядаються як складові економічного потенціалу підприємства, а М.С. Доценко клієнтський капітал вважає основою організаційних та маркетингових інновацій, що дозволяють охоплювати потреби цільових споживачів та успішно залучати нових клієнтів [1-3].

Таким чином, не зважаючи, що на теренах вітчизняної науки є клієнтський капітал підприємства є новою економічною категорією, сучасні фінансово-економічні важелі саме нематеріальних активів

підприємств сфери готельно-ресторанного бізнесу – складові клієнтського капіталу, здатні позитивно вплинути на вартість фірм даного сектору, за умов ефективного використання, глибоко пізнання сутності та якостей даних активів, розробки їх типології та класифікації, а підходів та методів оцінки у формуванні ринкової вартості підприємств з боку менеджерів та керівників фірм.

Список використаної літератури:

1. Виноградов О.А. Маркетинг в інноваційній діяльності підприємств корпоративного типу: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.06.01. – Київ, 2006. – 21 с.
2. Доценко М.С. Інновації в туризмі України // Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції "Сучасні тенденції розвитку туризму". – Частина II. – Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2015. – 145 с. – С.31–34.
3. Михайліченко Г.І. Туристичний потенціал: методи оцінювання та інноваційний розвиток [Електронний ресурс] / Г.І. Михайліченко // Проблеми економіки. – 2013. – № 1.
4. Осадча О.О. Інтелектуальний капітал як об’єкт генерування доходу фінансово-господарської діяльності. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія".* Серія: Економіка. 2016. № 1. С. 55–59.
5. Собко О.М. Інтелектуальний капітал підприємства : концептуалізація–функціонування–розвиток : монографія. Тернопіль : Крок, 2014. 360 с.
6. Dumay J., Guthrie J. Involuntary disclosure of intellectual capital: is it relevant? *Journal of Intellectual Capital.* 2017. № 1(18). С. 29-44.
7. Pedro E., Leitão J., Alves H. Back to the future of intellectual capital research. *Management Decision.* 2018. № 11(56). С. 2502-2583.

Rong Mao
PhD Student, Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor: Tetiana. M. Kharchenko, Dr. in Economics, Professor, Sumy National Agrarian University

STRATEGIC TALENT MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE NEW ERA TAKE HUAWEI OF CHINA AS AN EXAMPLE

At present, the society is in the era of knowledge economy. Under the background of economic globalization, enterprises all over the world are facing the challenge of increasingly intensified international competition. Various organizations are trying to find the competitive advantage of sustainable development. With the rise of "talent war", the key talents play an increasingly prominent role in enterprises. Talent resources are the important source for enterprises to obtain sustainable competitive advantages.

1. The rise of strategic talent management concept

The concept of strategic talent management is an innovative thinking based on strategic human resource management, which makes up for the deficiency of the concept of strategic human resource management in the personalized management of talents, and realizes the efficient management of key employees by enterprises with limited resource investment.

2. Huawei's rapid development

Huawei Technologies Co., LTD. (hereinafter referred to as "Huawei") has grown from a small enterprise. In 2018, China paid a total of 90.5 billion yuan in taxes, 468.9 billion yuan over the past decade, and created 180,000 jobs. In addition, Huawei's global ranking rose from 393 in 2010 to 61 in 2019, a leap forward. One-third of the world's population USES Huawei equipment for corporate employment.

3. Huawei's talent management strategy

The change in Huawei's talent strategy began with the aim of boosting its overseas business. As the business structure changes, the need for talents becomes more and more urgent.

3.1 System. Huawei has created a "cadre can go up and cadre can go down" system. At a time when most domestic companies are still selecting cadres on the basis of seniority, Huawei has an eclectic talent promotion

mechanism. Huawei firmly believes that opportunities, talents, technologies and products are the main driving forces for the company's development, among which the knowledge mastered by talents is at the core [1]. Huawei personnel is the last elimination system and the rotation system interwoven use. Through the rotation system, it is easier for employees to find suitable positions, so that employees on each position are more competitive, and the last elimination system forces employees to improve their performance. [2] At the same time, Huawei introduced the British cognitive evaluation system and hired HAY, an American company, as a compensation consultant, gradually forming its own talent management system.

3.2 Salary incentive. Huawei has implemented a treatment system of fixed posts, fixed staff, fixed responsibilities and fixed remuneration, and put forward the distribution concept of "efficiency first, giving consideration to fairness". According to the performance of employees as the basis for their promotion, to favor outstanding employees. This performance appraisal system means that Huawei employees must make progress and innovation every year, otherwise, there will be no performance. The endogenous driving force of Huawei's rapid development is that Huawei realizes employee stock ownership and makes employees become the owners of the enterprise.

3.3 The company's vitality. Huawei values the creativity of young people and regards them as the core pillar of its independent innovation strategy. It encourages employees to explore and innovate through preferential policies, so that the whole organization is always in an active state.

Huawei firmly believes that rigorous and responsible employees are the most valuable asset of the enterprise, and the appreciation of human capital is higher than that of other financial capital.

Literature:

1. Shangquan Gao. (2019). Ten Successful Experiences of Huawei. Compilation of contents of 2019 Meeting of Chinese Society of Economic Restructuring ,(2), 25-28.
2. Xiaoting Zhao. (2020). Analysis and Discussion of Huawei's "Wolf Culture". Chinese and Foreign Enterprise Culture, (7). 172-173.

Карпович Віктар Францевич
кандидат економічних наук,
Інститут системних досліджень в АПК Національної академії наук Білорусі

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БІРЖОВИХ ЦІН НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ У БІЛОРУСІ

Біржова торгівля є однією з форм організованого товарного ринку, де купівля і продаж товару здійснюється на основі взаємодії попиту і пропозиції. Проте, як і на будь-якому товарному ринку, на біржі діє система цінових обмежень. Її наявність обумовлена необхідністю недопущення спекулятивного зростання цін, на основі обмеженої пропозиції товару у рамках однієї або декількох торгових сесій.

Цінові обмеження у біржовій торгівлі відносно сільськогосподарських товарів широко використовуються у світовій практиці. Проте, біржі не встановлюють ціни на товари, їх визначають трейдери і учасники торгів за допомогою механізму визначення цін. Найбільше поширення отримала практика встановлення величини мінімального приросту ціни, ліміту і межі ціни і так далі

У Республіці Білорусь біржова торгівля сільськогосподарськими товарами здійснюється через ВАТ «Білоруська універсальна товарна біржа», яка на сьогоднішній день є найбільшою спотовою біржею Східної Європи. Тенденції розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією представлені на малюнку 1.

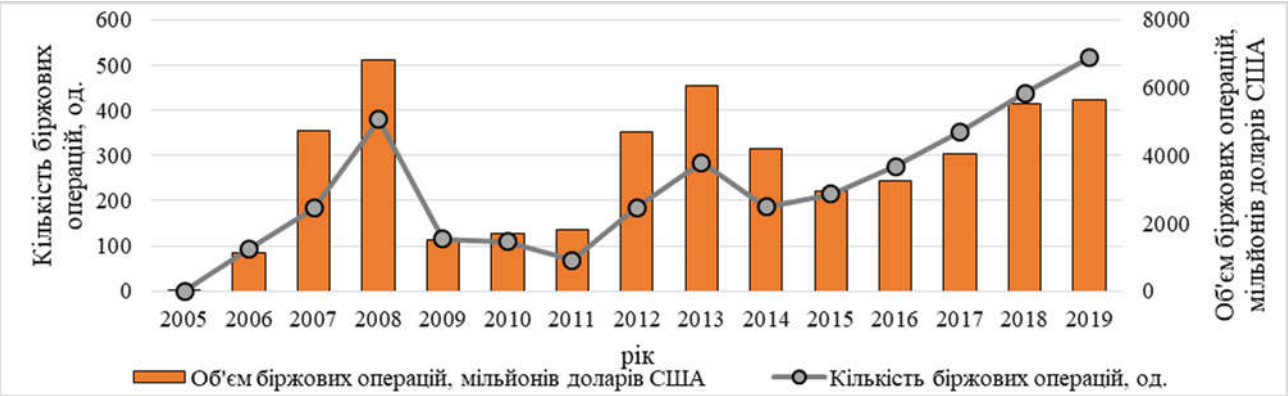

Малюнок 1. Тенденції розвитку біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією в Республіці Білорусь [1]

В цілях запобігання маніпулюванню цінами, на Білоруській універсальній товарній біржі застосовується ціновий коридор, що визначає діапазон цін, у межах якого учасники біржових торгів можуть подавати заявки на покупку (продаж) біржового товару і (або) здійснювати біржові операції. Положення про ціновий коридор в Білоруській універсальній товарній біржі пріято в 2016 році. Згідно з цим документом біржею може бути встановлений передторгівельний, торгівельний і єдиний ціновий коридор. Залежно від мінімального і (або) максимального значення Білоруською універсальною біржею можуть встановлюватися три види цінового коридору:

- з фіксованим верхнім кордоном;
- з фіксованим нижнім кордоном;
- з фіксованими верхнім і нижнім кордонами.

Розрахунок цінового коридору, як правило, здійснюється за допомогою засобів автоматизації, в основі якого лежить визначення верхнього і (або) нижнього кордонів для кожної товарної групи по формулах:

$$\text{КЦК}_{\text{в}} = \frac{\sum_{i=1}^{n} p_i \times q_i}{\sum_{i=1}^{n} q_i} \times \frac{(100 + r_{\text{в}})}{100}, \qquad (1)$$

$$\text{КЦК}_{\text{н}} = \frac{\sum_{i=1}^{n} p_i \times q_i}{\sum_{i=1}^{n} q_i} \times \frac{(100 - r_{\text{н}})}{100}, \qquad (2)$$

де $\text{КЦК}_{\text{в}}$ і $\text{КЦК}_{\text{н}}$ – верхній і нижній кордони цінового коридору відповідно;

i – порядковий номер біржових операцій за розрахунковий період, що використовуються як вихідні дані для визначення верхнього (ніжней) кордону цінового коридору для товарної групи;

n – кількість біржових операцій за розрахунковий період, що використовуються як вихідні дані для визначення верхнього (ніжней) кордону цінового коридору для товарної групи;

p_i – ціна біржового товару в *i*-й біржовій операції;

q_i – об'єм біржового товару в *i*-й біржовій операції;

$\frac{\sum_{i=1}^{n} p_i \times q_i}{\sum_{i=1}^{n} q_i}$ – средневзвешенная ціна по біржових операціях, вибраних як вихідні дані для визначення верхнього (ніжней) кордону цінового коридору для товарної групи;

$r_{\text{в}}$ і $r_{\text{н}}$ – відносне відхилення верхнього і нижнього кордонів цінового коридору від средневзвешенной ціни відповідно [2].

Крім того, верхній і нижній кордон цінового коридору можуть бути скоректовані за допомогою поправочного коефіцієнта, що враховує динаміку цін по позабіржових операціях і що представляє відношення

індексу средневзвешенних позабіржових цін до індексу средневзвешенних біржових цін в прийнятому розрахунковому періоді.

Аналіз практики використання цінового коридору ВАТ «Білоруська універсальна товарна біржа» відносно сільськогосподарської продукції свідчить про вживання нижнього кордону цінового коридору лише відносно масла вершкового, молока сухого і твердих сирів з диференціацією покупців по країні призначення (мал. 2). Відносно м'яса, зерна, житньої і пшеничної муки і круп, продукції переробки олійних культур, казеїну технічного, сироватки сухої і інших товарних груп секції «Сільськогосподарська продукція» Білоруської універсальної товарної біржі ціновий коридор в даний час не діє.

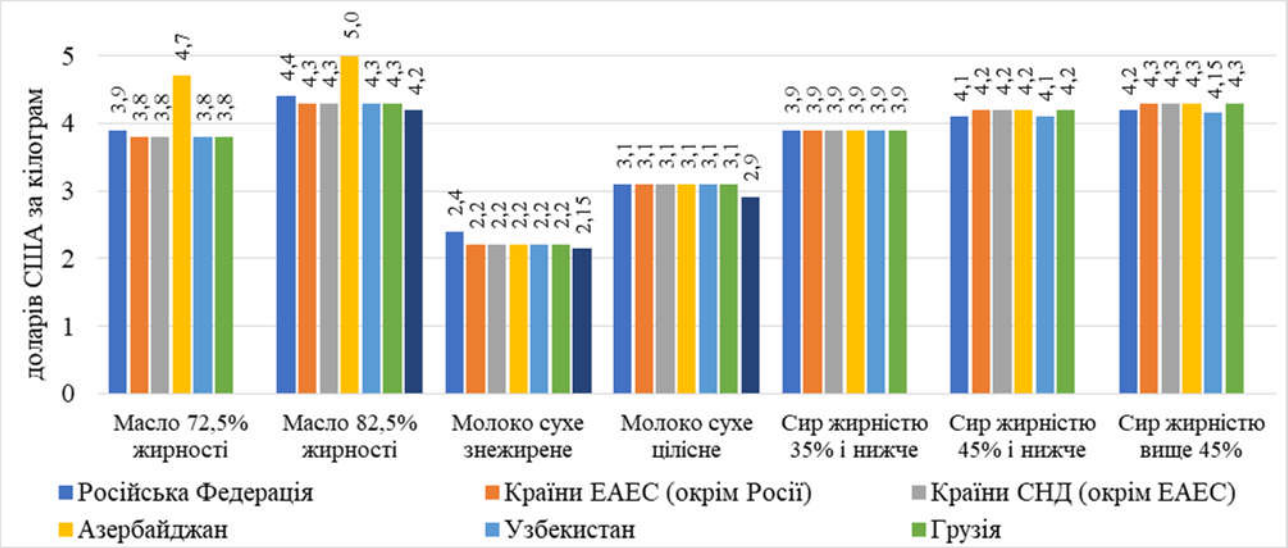

Малюнок 2. Фіксований нижній кордон торгівельного цінового коридору при експорті молочної продукції, встановлена ВАТ «Білоруська універсальна товарна біржа» 3 вересня 2020 р., дол. США/кг [3]

Таким чином, дослідження методичних підходів формування біржових цін на сільськогосподарську продукцію, що реалізовується через ВАТ «Білоруська універсальна товарна біржа» показало, що до регулювання схильні лише окремі товарні групи молочної продукції, відносно якої діє нижній кордон цінового коридору. Розрахунок кордону цінового коридору здійснюється на основі даних по біржових і позабіржових операціях в базисному і розрахунковому періодах, без встановлення їх кордонів за часом, але що забезпечують здобуття достатньої інформації для оцінки ринкової ціни біржового товару. Встановлений факт странової диференціації покупців при встановленні цінового коридору вказує на дискримінаційних характер цінової політики ВАТ «Білоруська універсальна товарна біржа».

Список використаних джерел:

1. Биржевой бюллетень [Электронный ресурс] // Белорусская универсальная товарная биржа. – Режим доступа: https://www.butb.by/tsifry-i-analitika/birzhevoy-byulleten/. – Дата доступа: 01.06.2020.

2. Положение о ценовом коридоре в ОАО «Белорусская универсальная товарная биржа» [Электронный ресурс] // Белорусская универсальная товарная биржа. – Режим доступа: https://www.butb.by/upload/file/ndb/08/polozhenie-o-cenovom-koridore-ot-03102016-114.docx. – Дата доступа: 02.07.2020.

3. Единый ценовой коридор по секции сельхозпродукции [Электронный ресурс] // Белорусская универсальная товарная биржа. – Режим доступа: https://www.butb.by/upload/file/count_analitics/Selhoz-cen-kor.xlsx. – Дата доступа: 10.09.2020.

Ma Jiyuan
Master Student, Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor: Oleh Pasko, PhD of Economic, Associate Professor, Sumy National Agrarian University

UKRAINE NEEDS TO ACCELERATE THE CONVERGENCE PROCESS OF IFRS TO PROMOTE ECONOMIC RECOVERY AND GROWTH

As of January 1, 2014, branches of financial and insurance enterprises in Ukraine must also comply with IFRS.However, the actual conditions for the full implementation of IFRS in Ukraine are not fully mature.IFRS focuses on investors and creditors in the international capital market, but Ukraine's own capital market is underdeveloped, so Ukraine needs to accelerate the process of adopting IFRS.

1) **From the perspective of advantages**, the advantages of Ukraine to accelerate the adoption of IFRS are as follows: (1) to promote the standardization of accounting treatment of enterprises. (2) Improve the comparability of financial statements.The potential investment value of Ukrainian enterprises can be accurately judged, which is conducive to their international financing and introduction of foreign capital, which will be conducive to Ukrainian enterprises' access to external capital. (3) It can reduce the accounting treatment cost of enterprises and the supervision cost of the government.

2) **In terms of economy**, Ukraine's economic base is among the best compared with other post-Soviet countries.Before the election, Mr. Zelenski said he wanted to restore trust in the judiciary by reopening the system, so as to improve the investment climate and boost the economy.At the same time, Ukraine should gradually solve the problems of relatively single economic structure, unstable energy supply and high price, weak competitiveness of export products, great influence from the international market, and small foreign exchange reserves. Therefore, Ukraine should accelerate the convergence process of IFRS to further improve its economic environment.

3) **From the perspective of China-Ukraine relations**, China-Uzbekistan relations will continue to advance, and economic cooperation has huge potential. After Zelensky’s victory, President Xi Jinping sent a congratulatory

message, stating that China attaches great importance to the development of China-Uzbekistan relations and is willing to work with Uzbekistan to promote mutually beneficial cooperation between China and Uzbekistan to a new level and benefit the two peoples [1]. Chinese Foreign Ministry spokesman Geng Shuang said that Ukraine is a friendly partner of China. China has always respected the choice of the Ukrainian people and sincerely hopes that Ukraine will achieve peace, stability and prosperity. China attaches great importance to the development of China-Ukraine relations and is willing to work with Uzbekistan under the framework of the joint construction of the "Belt and Road" to promote the continued development of bilateral cooperation in various fields [2]. The trade volume between China and Uzbekistan in 2018 was USD 9.81 billion, a year-on-year increase of 28.4%. Mainly concentrated in agriculture, communications, energy, infrastructure and other industries. Ukraine hopes that China will invest in Ukraine's port infrastructure, alternative energy, high-tech, aerospace and other fields. Ukraine actively participates in the China International Import Expo and hopes to expand its exports to the Chinese market. With the increasing exchanges between the people of China and Uzbekistan, the cooperation between the two sides in the fields of military industry, transportation, infrastructure, energy, communications, and agriculture will become closer in the future.

In summary, the convergence of Ukrainian accounting standards and IFRS is imperative.By attracting investment, promoting capital formation and economic growth, and increasing fiscal revenue, Ukraine's economy will gradually recover and grow.

Literature:

1. Глава Китая Си Цзиньпин направил поздравительную телеграмму победителю украинских выборов Зеленскому, https://antikor.com.ua/articles/300639-glava_kitaja_si_tszinjpin_napravil_pozdraviteljnuju_telegrammu_pobeditelju_ukrainskih_vyborov_

2. Foreign ministry spokesperson geng shuang's regular press conference on April 22, 2019 is published on the website of the ministry of foreign affairs of the People's Republic of China on April 22, 2019. https://www.fmprc.gov.cn/web/fyrbt_673021/t1656537.shtml

Hu Sen
Master Student, Sumy National Agrarian University

Scientific supervisor: Svitlana Lukash, PhD of Economic, Associate Professor, Sumy National Agrarian University

INVESTMENT FUNCTION ANALYSIS

Investment function refers to the functional relationship between investment expenditure and factors affecting investment, which reflects what determines investment. There is a close relationship between investment and economic growth, and the reasonable degree of investment scale affects the stability of economic operation.

Investment is a function of interest rates. One of the important factors affecting economic growth is interest rate, and the change of interest rate affects the change of investment demand to a great extent. In the case that the expected future investment profit does not change, the investment demand of enterprises is determined by the real interest rate due to the characteristics of time value of funds. If the investor invests by borrowing funds, the interest borne by the investor is the cost of borrowing funds. If an investor invests with his own capital, the interest on the capital borne by the investor is the opportunity cost for him to use his own capital for the investment rather than for other aspects. Under normal circumstances, the level of interest rate is an indicator to measure the opportunity cost. The investment function can be expressed as a function of interest rate, and its formula is: $I = I_0 - bi$, where I represents investment demand, I_0 represents autonomous investment, and b represents the sensitivity coefficient of investment demand to interest rate. When the sensitivity coefficient of investment demand to interest rate b is large, investment demand is greatly affected by interest rate. When the sensitivity coefficient b of investment demand to interest rate is small, investment demand is less affected by interest rate.

The marginal efficiency of capital (r) is the discount rate at which the present value of the expected earnings of each period, over the life of a capital good, is equal to the supply price of the capital good. Expressed by the formula as follows:

$$k = \frac{R_1}{1+r} + \frac{R_2}{(1+r)^2} + \cdots + \frac{R_n}{(1+r)^n}.$$

Where, K is the supply price of capital goods, R_1, R_1, ... R_n are the expected returns of different years. If the income of each future period remains unchanged, the marginal efficiency of capital will decrease as the price of capital goods rises. If the price of the supply of capital goods remains constant, the marginal efficiency of capital will decrease with the decline of the income in each future period. According to Keynes's theory, with the continuous increase of investment demand, the supply price of capital goods will rise, and the future returns will decline, which will lead to the diminishing marginal efficiency of capital, which means that manufacturers' expected returns will fall, and investment demand will decline.

Investment is a function of profit. If π is profit, I_0 is autonomous investment, and t is the sensitivity coefficient of investment demand to profit, the investment function can be expressed as the formula $I = I_0 + t\pi$. Through the relationship between investment and profits, it can be concluded that with the continuous increase of profits obtained by investors, GDP will continue to grow, the national income will surely grow, the investment environment will continue to improve, and the investment demand will also show a trend of rapid growth.

The principle of investment acceleration. The acceleration principle formula is expressed as $I_t = K_t - K_{t-1} = V(Y_t - Y_{t-1})$.Where, I_t represents the net investment in period t, $K_t - K_{t-1}$ represents the change of capital stock, V represents the capital-output ratio, which is the acceleration number of investment, and $Y_t - Y_{t-1}$ represents the change of national income. The above formula shows that changes in national income affect changes in net investment, and the magnitude of the changes depends on the acceleration number. The "acceleration principle" suggests that even if income changes little, investment will change a lot.

Literature:

1. Hayashi F, Tobin's Marginal*q* and Average*q*: A Neoclassical Interpretation. Econometrica 50:213–224. https://www.jstor.org/stable/1912538
2. Hempenius, A.L. On the specification of an investment function. De Economist 120, 52–73. https://doi.org/10.1007/BF01461251

Ковтуник Інна Іванівна
кандидит географічних наук,
старший викладач кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
економічного факультету,
Кам'янець-Подільський національний
університет імені Івана Огієнка

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Важливе значення для дитячої рекреації має відомий ще з радянських часів (як піонерський табір) кожному мешканцю краю дитячий санаторій «Лісова пісня».

ТОВ санаторій «Лісова пісня» і створений на його основі дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «ЕКО ЛЕНД» знаходиться в с. Привороття Друге Кам'янець-Подільського району Хмельницької обл. Розташований санаторій «Лісова пісня» в надзвичайно мальовничому місці на одній із височин Подільських Товтр. Оточена Лісова пісня хвойно-листяним лісом, а біля підніжжя височини тече річка Мукша, там же знаходиться і каскад штучних озер. Наявність живописних краєвидів – гір (височин) та водойм, чисте повітря, щедро насичене озоном та ефірними маслами, створює цілющий мікроклімат, який приваблює не лише юних відпочивальників, але й цілі родини. Тому, в перспективі, можна розглядати заклад оздоровлення та відпочинку «ЕКО ЛЕНД» як базу для сімейного відпочинку.

Санаторно-діагностична база закладу оздоровлення «ЕКО ЛЕНД» дозволяє, в повній мірі, проводити традиційні санаторні процедури, серед яких варто виділити сірководневі, ропні і хвойні ванни, лікувальний душ, басейн, лікувальне плавання, грязьові й озокеритові аплікації, лікувальний масаж, фізіотерапія, фітотерапія та багато іншого. Крім того, на території оздоровниці є власне джерело мінеральної води типу «Нафтуся» і невелике родовище лікувальної грязі, що характеризуються цінними цілющими властивостями.

Основним профілем закладу «ЕКО ЛЕНД» є лікування органів травлення, захворювань крові, органів дихання, сечостатевої системи, опорно-рухового апарату, нервової системи, первинна діагностика та загальне оздоровлення організму.

ЕКО ЛЕНД приймає на лікування, оздоровлення та відпочинок дітей до сімнадцяти років, їх батьків, родини з дітьми. Для організації їхньої

рекреації та дозвілля в закладі є все необхідне – відкритий басейн, спортивний і тренажерний зали, теніс і більярд, дитячий майданчик, бібліотека з читальним залом, дискотека, кінозал, їдальня і кафе, інтернет із Wi-Fi. Окрім того, діє спеціально обладнаний для провелення цікавих зустрічей і заходів.

В 2017 р. ТОВ санаторій «Лісова пісня» і створений на його основі дитячий заклад оздоровлення та відпочинку «ЕКО ЛЕНД» отримав І місце в регіональному етапі огляду-конкурсу серед дитячих закладів оздоровлення та відпочинку в Хмельницькій обл. [2, с. 124-125].

Література:

1. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування: монографія / О. О. Бейдик. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. – 395 с.

2. Ковтуник І. І. Природно-ресурсний потенціал Хмельницької області як база для розвитку курортного господарства регіону / Хмельниччина туристична: історико-культурні, природно-географічні та економічні аспекти розвитку: колективна монографія. Випуск 3 / [кол. авторів; за ред.: С. А. Копилов (гол. ред.), С. Е. Баженова (наук. ред.)]. – Кам’янець-Подільський: в-во Кам’янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, 2019. – 208 с.

Maksurov Alexey Anatolevich
PhD in Law, Professor, Kiev National University named after Taras Shevchenko

COORDINATION MECHANISM FOR THE APPROVAL OF CONSTRUCTION WORKS IN THE REPUBLIC OF LITHUANIA (ON THE EXAMPLE OF THE ACTIVITIES OF THE ASSOCIATION OF THE DISABLED)

Coordination of construction issues is of great importance in the management practice of any state. In our opinion, coordination mechanisms can also provide significant assistance here, as has already been noted in science [1].

Coordination forms of interaction in the field of preliminary approval of construction in Lithuania have their own characteristics, which may well be considered by us on the example of approval of construction by an association of disabled people. In accordance with Resolution Government of Republic of Lithuania No. 1408 "On the approval of the national program for social integration of persons with disabilities for 2013-2019" dated 21 November 2012 [2], it is stipulated that "12.1 Associations representing persons with disabilities participated in approval of construction work projects to be built in the information system of building permits and state monitoring of construction activities of the Republic of Lithuania "Infostatyba" (hereinafter - the information system "Infostatyba") and participation in the work of commissions when accepting construction work related to disabled people since 2010 of the year. Their representatives, on average, study more than 1,250 construction projects submitted for approval on an annual basis, participate in the work of commissions for the acceptance of buildings related to disabled people in all municipalities, and make recommendations on adapting the environment for disabled people to architects. The participation of a representative of associations of persons with disabilities in the supervision of the adaptation of the social environment ensures the adaptation of newly built and reconstructed buildings to the needs of persons with disabilities; however, due to limited financial resources, the allocation of funds to pay such specialists is insufficient.

13.1.1. in order to improve the legal regulation of the adaptation of the environment for persons with disabilities, the provisions of legal acts applying

the laws should be closer to the requirements set out in Article 6 (3) of the Law of the Republic of Lithuania on Construction, which requires flexible forms of support encouraging the adaptation of public buildings to the needs of persons with disabilities through cooperation and the use of various sources of funding. Associations representing persons with disabilities participate in coordinating projects published in the Infostatyba information system, participating in the work of commissions when accepting construction work important for persons with disabilities, as well as monitoring and controlling the adaptation of the public environment.

The above examples convincingly show how highly the legislative and executive branches value the coordination legal technology and how actively they use it. A very positive point is the establishment in each case of strict terms of control over the work of the coordinating bodies, that is, the coordination process is not allowed to take its course, it is actively monitored.

Literature:

1. Maksurov A.A. TEISINĖS TECHNOLOGIJOS KOORDINAVIMAS LIETUVOS TEISĖS ĮGYVENDINIMUOSE // Technologies, tools and strategies for the implementation of scientific advances: materials of the international scientific conference, 20 March, 2020 Kherson, Ukraine: ICND. P.34.
2. Resolution Government of Republic of Lithuania № 1408 «On the approval of the national programme for social integration of persons with disabilities for 2013-2019» от 21 November 2012 // https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/en/TAD/98ca3ed4271011e6a222b0cd86c2adfc

Nesterenko Mykola Dmytrovich
Master's student of the second year of study, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Law

Scientific supervisor: Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

CONSTITUTIONAL GUARANTEES FOR THE INDEPENDENCE OF THE PROSECUTOR'S OFFICE. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINE

The prosecutor's office plays an important role in ensuring the functioning of the constitutional institute of the judiciary and justice. The status of its bodies and their place in the system of public authorities may vary from country to

country. However, all lawyers from different jurisdictions may agree on the following statement - the prosecutor's office must be independent. For that reason it is pertinent to study its status in connection with different types of authorities which form the existing branches of state power.

The purpose of this work is to study the peculiarities of the status of the prosecutor's office in different countries and to make recommendations to ensure the independence of the prosecutor's office in Ukraine.

In order to establish the essence of the status of the prosecution bodies in Ukraine, it is necessary to refer to the Basic Law of Ukraine.

According to Article 6 of the Constitution of Ukraine, state power in Ukraine is exercised on the basis of its division into legislative, executive and judicial branches. It is also worth mentioning Article 131-1 of the Constitution of Ukraine, according to which the prosecutor's office operates in Ukraine [1].

The peculiarity of the current version of the Constitution of Ukraine with regard to the prosecutor's office is that it does not contain a separate section on the prosecutor's office, which was contained in the previous text. At present, the prosecutor's office is included in the judiciary section.

The initiative to involve the prosecutor's office in the judiciary was supported, in particular to meet the recommendations of the Council of Europe [2]; and bring the judicial and prosecutorial systems closer on the basis of common public interests.

However, after the reform, discussions among scholars have not abated, and legal research continues.

In order to qualitatively analyze the status of the prosecution, it is necessary to refer to comparative constitutional law method, which is based on the study of differences between constitutional systems and legal institutes in different countries in order to find the most effective way of developing constitutional order.

Starting from the theory, there are several models of functioning of the prosecutor's office in the system of powers: French (classical), parliamentary, presidential and mixed models [3, p. 343].

The French model is to hierarchically subordinate prosecutors to the Minister of Justice or other executive authorities. This model acts in France, Austria, Germany.

Under the parliamentary model, prosecutors are subordinate to the legislature that elects the prosecutor general. This model exists in Russia, Belarus, Hungary.

The model of subordination of the prosecutor's office to the head of state provides the participation of the president in the election of the prosecutor general. This model functions in Bulgaria, Greece and Spain.

The mixed model implies that the prosecutor's office enjoys the guarantees provided for by the rules on the administration of justice.

Prosecutors are subordinate to the highest authority responsible for the formation of the judicial corps.

These models often do not function in their purest form, and the criterion by appointing authority does not fully reflect the peculiarities of the status of the prosecutor's office. Therefore, it is necessary to analyze in detail the experience of concrete states.

Turning to Germany, this state is one of the European countries to be the first to introduce the prosecutor's office. The activity of the prosecutor is governed by the Basic Law for the Federal Republic of Germany, the Constitutions of Lands, the German Code of Criminal Procedure 1877, and other normative acts [4, p. 148].

The German prosecutor's office is not a part of the judiciary under Article 92 of the Basic Law. The Prosecutor General's Offices and the lower level prosecutor's offices are subordinated to the Ministry of Justice of the land concerned. According to sections 146 and 147 of the Courts Constitution Act (*GVG*), prosecutors are obliged to follow instructions from superiors, including their Minister of Justice [5, p. 25].

Thus, unlike Ukraine, in Germany, the prosecutor's office is subordinate to the highest body of the executive branch operating in the sphere of justice.

In order to give the example of issues occurring with the existence of the above model it is possible to refer to the case-law of the Court of Justice of the European Union (further – CJEU).

In the Joined Cases C-508/18 (OG) and C-82/19 PPU (PI), the CJEU further developed its positions on the nature of "judicial authority" within the meaning of Framework Decision 2002/584/JHA on the European Arrest Warrant [6, p. 2].

The relevance of these cases to this study lies in the fact that the Court examined the nature of the status of the prosecutor's office in Germany. The CJEU stated that since the German public prosecution offices may be subject to instruction from the Minister for Justice, they are not free from political influence, and therefore, cannot be defined as autonomous "judicial authority."

The similar model exists in France. The prosecutor's office is an integral part of the Ministry of Justice's structure. Therefore, the French prosecutor's office is also regarded as a system of bodies of executive branch [7, p. 188].

One more country that will be considered is Poland, where the legal status, organization and principles of the prosecutor's office are defined in the Law of 28 January 2016 "On the Prosecutor's Office" [8, p. 1].

The Prosecutor's Office is headed by the Prosecutor-General, who is also the Minister of Justice. Polish law does not prohibit membership of political parties and conduct of political activity by the Prosecutor-General. Thus, the prosecutor's office ceases to be an independent body.

A radically different model of the prosecutor's office exists in Finland.

The features of the French model prevailed in the “country of thousands of lakes” before December 1, 1997. After that date, the Prosecutor General’s Office with the status of an independent body began to operate in Finland. The purpose of the 1997 amendments was to separate the General Prosecutor's Office from the executive branch and assign them to the judiciary.

According to Art. 104 of the Finnish Constitution, the prosecution system is led by the Prosecutor General as the highest prosecutor appointed by the President of the Republic. The article itself defining the functioning of the prosecutor's office was moved to the Justice Section [9, p. 21].

Moreover, Finland’s legislators have adopted the provisions that no political party or other body might give orders to the prosecutor’s office [10].

It is also worth mentioning the experience of Lithuania that goes further in the process of maintaining the independence of the prosecutor's office. The Constitution of the Republic of Lithuania directly contains provisions on the independence of prosecutors – “When performing his (prosecutor’s) functions, the prosecutor shall be independent and shall obey only the law” (Para 3 of Art. 118 of the Constitution of the Republic of Lithuania) [11, p. 22].

Conclusion: Having analyzed the experience of determination of the status and organization of the system of the prosecutor's office in foreign countries, it can be concluded the following.

Given the high risk of corruption by law enforcement officers and the risk of political influence by government on these subjects, the prosecutor's office model which exists in Germany, France and Poland, and according to which the prosecutor's office becomes subordinate to the Ministry of Justice, would make a great risk to Ukraine.

Therefore, the elimination of a separate section of the Constitution of Ukraine on the status of the prosecutor's office is a good way for preventing legislative initiatives that may be linked to the designation of the prosecutor's office as an executive body.

At the same time, opponents of the prosecution's transmission to the sphere of judiciary claim that while the current constitutional status does not limit the independence of the prosecuting bodies and does not *de facto* subordinate it to the judiciary, there is still a risk of a potential encroachment.

In order to minimize it, I consider it appropriate to refer to Lithuanian legislative experience and introduce provisions on the independence of the prosecutor's office in the Constitution of Ukraine. The following guarantees may be adopted:

- prohibition of unlawful influence and pressure on prosecutors, declaration of the independence of the prosecution bodies from other public authorities in the performance of their functions;
- prohibition of the prosecutors’ participation in political activity, affiliation with political parties, holding a representative mandate.

Literature:

1. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of 28.06.1996 No 254к/96-ВР. Verkhovna Rada of Ukraine. Access mode: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text.
2. Opinion No.9 On European norms and principles concerning prosecutors [Electronic source]. Council of Europe Portal. 2014. Access mode: https://rm.coe.int/168074738b.
3. Tsyganok S. V. Independence of the prosecutor's office: Poland experience. *Enterprise, Economy and Law*, 2019. № 6. P. 323.
4. Zagynei Z. A. Foreign experience of creation and activity of special anti-corruption bodies: scientific-practical manual. / Z. A. Zagynei, V. M. Dragan, O. N. Yarmysh and others. – K.: National Academy of Public Prosecutor of Ukraine, 2015. – 314 p. – P. 128-174.
5. Selter W. Status of the Prosecutor's Office in Germany in the System of State Bodies and Its Powers. *International Scientific and Practical Conference*, 2016. P. 67. Access mode: http://napu.com.ua/wp-content/uploads/pdf/Materialy_Conferencii(1).pdf
6. Press Release No 68/19 On Judgments in Joined Cases C-508/18 OG (Public Prosecutor’s office of Lübeck) and C-82/19 PPU PI (Public Prosecutor’s office of Zwickau) and in Case C-509/18 PF (Prosecutor General of Lithuania). *Curia Europa*, 2019. URL: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2019-05/cp190068en.pdf.
7. Milevsky O. P., VV Varushechkina V. V., Fridman D. A. A look at the legal status of the prosecutor in criminal judiciary in foreign countries. *International Legal Bulletin: current issues,* 2017. P. 295. Access mode: http://www.nusta.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Міжнародний-юридичний-вісник.-№4-58-9..pdf.
8. Law of Poland On Prosecutor’s Office. Law of 28.01.2016. Prawo.sejm.gov.pl. Access mode: http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20160000177/T/D20160177L.pdf.
9. Constitution of Finland 1999. Law of 11.06.1999 №731/1999. Finlex. Access mode: https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1999/en19990731.pdf.
10. Interview: Finnish Prosecutor General Raija Toiviainen in Tallinn. *ERR News*. URL: https://news.err.ee/1001343/interview-finnish-prosecutor-general-raija-toiviainen-in-tallinn.
11. Constitution of the Republic of Lithuania. Law of 25.10.1992. E-Seimas. Access mode: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21892?jfwid=-wd7z8ivg5.

Kernychna Sofiya Yaroslavivna
Doctoral student, Chair of Private International Law, Faculty of Law and Administration, Jagiellonian University in Cracow

CHOICE OF LAW RULES ON DIVORCE IN EUROPEAN PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Party autonomy is one of the fundamental principles of private law. The concept of the choice of law derived from XVI century and was proposed by famous French lawyer Charles Dumoulin in the field of the contractual obligations [1, 42]. Choice of law in the conflict of law is like continuation of the freedom of contract in the substantive law. In Private International Law the principle of party autonomy allows the subjects of the cross-border private legal relationships with foreign element to choose a law, which will be applicable to the relevant legal relationships. The principle of party autonomy is given effect by choice of law rules, enabling parties to designate the applicable law that will govern their legal relationships. Consequently, parties can influence which law will govern their activities and are able to choose the law that suits them best. Choice of law reduces legal uncertainty and unpredictability as far as parties could choose the legal systems that they are familiar with [2, 291-292].

Freedom of choice of law has been well known in the field of contractual obligations. It found its way as well to the field of non-contractual obligations and now the principle of party autonomy has reached as well the field of European family and succession law, which is deeply entrenched within local tradition and culture. That is the result of increasing mobility of the EU citizens, encouraged by the freedom of movement.

Choice of law in European international law of divorce is allowed under the Regulation No 1259/2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation (the Rome III Regulation) [3]. Rome III Regulation results from enhanced cooperation in accordance with Articles 326-334 of the Treaty on the Functioning of the European Union, enabling some of Member States of the EU to participate while leaving some other Member States behind. On 21 June 2012 the Rome III Regulation entered into force in fourteen EU MS: Austria, Belgium, Bulgaria, France, Germany,

Hungary, Italy, Latvia, Luxemburg, Malta, Portugal, Romania, Slovenia and Spain. It is applicable as well in Lithuania from 22 May 2014. Other the EU Member States that wish to participate may do so in accordance with articles 328 and 331 (1) of the Treaty on the Functioning of the European Union. Hence, the Rome III Regulation is applicable to divorce and legal separation in cross-border cases, but only among those the EU Member States, who participate in the "enhanced cooperation". Before entering into force of the Rome III Regulation the possibility to choose the applicable law was existing already in the law of Belgium, Germany and the Netherlands [4].

Rome III Regulation provides in art. 5 (1) with a limited choice of law, while spouses may choose among four (or five in case of different nationalities of the spouses) applicable laws: 1) the law of the State where the spouses are habitually resident at the time the agreement is concluded; 2) the law of the State where the spouses were last habitually resident, in so far as one of them still resides there at the time the agreement is concluded; 3) the law of the State of nationality of either spouse at the time the agreement is concluded; 4) the law of the forum. In the legal literature is noticed that leaving parties with an unlimited choice of law could result in the application of exotic laws with which the parties have little or no connection [2, 297].

Time of designation of choice of law is restricted as well, however according to the art. 5 (2) of the Rome III Regulation the agreement designating the applicable law may be concluded and modified at any time, but at the latest at the time the court is sized. However, according to the art. 5(3) the Rome III Regulation if the *lex fori* allows the spouses may also designate the law applicable before the court during the course of the proceeding. Such designation shall be recorded in the court in accordance with the law of the forum. It should be noticed that the Rome III Regulation does not provide any limit to how early the choice can be made. In legal literature is mentioned that choice of law can be made even in the pre-nuptial agreement [4].

The material validity of choice of law agreement according to the art. 6 (1) of the Rome III Regulation "shall be determined by the law which would govern it under the Rome III Regulation if the agreement or term were valid", which means that the material validity of the chosen law is determined by chosen law. Moreover, the Rome III Regulation clearly indicate that choice of law should be an informed choice. Regarding the Recital 18 of the Rome III Regulation the informed choice of both spouses is a basic principle of the Rome III Regulation, therefore each spouse should know exactly what are the legal and social implications of the choice of applicable law. It is emphasized as well that the judges in the participating Member States should be aware of "the importance of an informed choice on the part of the two spouses concerning the legal implications of the choice-of-law agreement concluded". The Rome III Regulation is providing some form of the protection to the "weaker party",

designating that a spouse may rely on his or her habitual residence to indicate a lack of his or her consent (art. 6 (2) of the Rome III Regulation).

The formal validity of choice of law agreement is prescribed by art. 7 (1) of the Rome III Regulation, according to which the choice of law agreement shall be expressed in writing, dated and signed by both spouses. However, the equivalent to writing shall be deemed any communication by electronic means, which provides a durable record of the agreement (e.g. an e-mail, where the spouses agree concerning applicable law). Moreover, additional requirements to such choice of law agreements must be fulfilled, prescribed by: 1) law of the EU Member State in which the spouses have their habitual residence at the time the choice of law agreement is concluded (art. 7 (2); 2) if no common habitual residence exist, choice of law agreement shall be formally valid if it satisfies the requirements of either of law of habitual residence of any of the spouses (art. 7 (3); 3) if only one of the spouses is habitually resident in a participating Member State at the time the choice of law agreement is concluded and that State lays down additional formal requirements for this type of agreement, those requirements shall apply (art. 7 (3). Imposing these formal requirements the EU legislator have a purpose to protect the parties as well as to make sure that choice is informed [4].

Conclusion. The Rome III Regulation is an important step in the development of European International Family law concerning divorce and legal separation. The introduction of the principle of party autonomy to the cross-border cases on divorce gives parties the possibility to decide which law will govern their affairs. The choice of law is not unlimited, but with such limitation the European legislator intends to protect parties.

References:

1. Skąpski J. Autonomia woli stron w prawie międzynarodowym prywatnym w zakresie zobowiązań z umów. – Kraków, 1964. – 207 p.
2. Pfeiffer M. Choice of law in International Family and Succession Law // The Lawyer Quarterly. – 2012. – № 4. – P. 291 – 305.
3. Regulation No 1259/2010 of 20 December 2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation. – Available at: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:343:0010:0016:en:PDF
4. Kruger T. Rome III and Parties' Choice. – Available at: http://www.familyandlaw.eu/tijdschrift/fenr/2014/01/FENR-D-13-00010

Гордєєва Ольга Іллівна
Харківський державний
автомобільно-дорожній коледж

ОСТАННІ АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ ДО ЖИТЛОВОГО КОДЕКСА УКРАЇНИ

Житловий кодекс Української УРСР – це головний законодавчий акт, який регулює житлові відносини в Україні. Він був прийнятий Верховної Радою УРСР ще 30 червня 1983 року, а набув чинності 01.01.1984 року. Протягом його терміну дії було затверджено 21 зміна та доповнення. Сьогодні Житловий кодекс УРСР діє в частині, що не суперечить українському законодавству.

Житловий кодекс регламентує відносини, що пов'язані житловими приміщеннями, їх використанням, та з житловими правами громадян.

В цьому кодексі також йдеться мова про зміст та структуру житлового фонду, житлові права та обов'язки громадян, призначення жилих будинків та приміщень, визначає питання по забезпеченню громадян житловими приміщеннями, користування ними, а також користування гуртожитками, службовими приміщеннями, живими приміщеннями у будинках житлово-будівельних кооперативів, забезпечення схоронності житлового фонду та про відповідальність за порушення житлового законодавства. Житловий кодекс містить 7 розділів і 193 статті.

Основне завдання кодексу – створення механізму реалізації статті 47 Конституції, згідно з якою держава формує умови, за яких громадяни можуть побудувати житло, придбати його у власність чи оренду, для громадян, які потребують соціального захисту, житло їм надається безплатно або за доступну для них ціну.

Президент України Володимир Зеленський підписав указ про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави, що передбачає розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регіонального розвитку та містобудування.

Зокрема, цей указ дає старт для запровадження автоматичного включення до Реєстру будівельної діяльності документів, які є підставою для прийняття в експлуатацію закінченого будівництвом об'єкта, що за класом наслідків належить до об'єктів з середніми або значними наслідками. Також до кінця року мають напрацювати скорочення строків розгляду справ за позовами про припинення права на виконання

підготовчих або будівельних робіт, про скасування реєстрації декларації про готовність об'єкта до експлуатації та про заборону експлуатації закінченого будівництвом об'єкта.

Крім цього, указом передбачається створення та запровадження єдиної державної електронної системи у сфері будівництва та забезпечення його виконання.

Щодо громад та громадських бюджетів. Кабмін має переглянути методику формування спроможних територіальних громад з урахуванням критерію розвитку оптимальної мережі соціальної інфраструктури та доступності публічних послуг, а також забезпечення в установленому порядку розроблення згідно з такою методикою, схвалення і затвердження актуалізованих перспективних планів формування територій громад областей.

Важливим моментом є також указ про напрацювання та створення онлайн-системи для подання, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку та проектів – переможців Всеукраїнського громадського бюджету, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку та за рахунок коштів отриманих від Європейського Союзу у рамках виконання Угоди про фінансування Програми підтримки секторальної політики "Підтримка регіональної політики України".

Варто зауважити, що до кінця 2020 року мають розробити та внести на розгляд Верховної Ради України проект Житлового кодексу України та проекти нових редакцій двох законів: "Про стимулювання розвитку регіонів" та "Про місцеве самоврядування в Україні".

Президент України Володимир Зеленський підписав указ про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави, де вказано низку реформ в економічній сфері країни.

Указ був підписаний з метою забезпечення подальшого здійснення структурних економічних реформ, запровадження додаткових механізмів для прискорення соціально-економічного розвитку України, підвищення добробуту населення, гармонійного розвитку регіонів, продовження впровадження європейських стандартів життя, зміцнення держави, за результатами наради, що відбулася 4 листопада 2019 року.

Гуйван Петро Дмитрович
кандидат юридичних наук,
заслужений юрист України,
професор Полтавського інституту бізнесу

ПРИВАТНОПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА ОСОБИ НА БЕЗПЕЧНЕ НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА ЦІННІСТЬ

Питання належної реалізації та захисту права особи на безпечне довкілля є одним з найбільш актуальних в нинішній час. Можливість кожної особистості отримати надійну інформацію про стан навколишнього середовища та відповідно забезпечити належні умови для безпечного існування є гарантією реалізації права на екологічну безпеку. Практичне питання збереження елементів довкілля та захист екологічних прав є надзвичайно складною справою, у вирішенні якої система національного судочинства виявляється не дієвою з огляду на відсутність усталених напрацювань щодо справедливого правозастосування. Тож вельми ефективним вбачається метод адаптування до національної правової системи напрацювань міжнародних інституцій у досліджуваній сфері, передусім Європейського суду з прав людини, позаяк вони у цьому досягли вагомих результатів. Дійсно, наразі важливі аспекти захисту довкілля як складової частини охорони відповідного права людини реалізуються в практичній площині. Адже приписи Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод не визначають екологічні права як безпосередній об’єкт захисту. Відтак, за своєю прецедентною практикою Суд регулює охоронні відносини у даній царині шляхом опосередкованого захисту інших фундаментальних прав особистості. Це передусім право на життя, що охороняється правилами ст. 2 та право на приватність, захист якого відбувається в межах ст. 8 Конвенції.

Стосовно інформаційного забезпечення процесу дотримання екологічних прав людини слід наголосити на необхідності неухильного дотримання конституційних гарантій стосовно можливостей кожної людини отримати правдиву та необхідну їй за обсягом інформацію про екологічний стан. Інформація про стан довкілля, як і будь-яка екологічна інформація, є елементом здійснення основного права людини на безпечне навколишнє природне середовище. Важливість досліджуваної проблематики виявляється не лише для національної правової системи, а й для міжнародних інституцій. Даному питанню присвячена низка актів, зокрема положення Орхузької конвенції. У ній, зокрема, вказується, що будь-яка інформація про біосферні процеси, стан природних екосистем,

біологічне різноманіття зрештою спрямовується на досягнення благополуччя людини шляхом її використання.

Важливе значення для правоохоронної діяльності в сфері реалізації охоронюваних законом екологічних прав громадян мають процесуальні гарантії їхнього захисту. Подібні гарантії розуміються як система юридичних засобів забезпечення здійснення екологічних прав фізичними особами в галузі екологічної безпеки, раціонального використаня природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища [1, с. 12]. Прикладам належного правозастосування при захисті повноважень особи на безпечне довкілля стала справа «Лопес Остра проти Іспанії» [2]. У ній заявниця вказувала, що поруч із її будинком декількома підприємствами за фінансовою допомогою держави було побудовано станцію із переробки відходів, яка почала працювати без ліцензії і в процесі своєї діяльності викидала в атмосферу смог та розповсюджувала неприємні запахи. Це, в свою чергу, призвело до погіршення стану здоров’я місцевих жителів, і, зокрема, мешканців кварталу, в якому живе заявниця. Пані Лопес Остра звернулася до ЄСПЛ зі скаргою на бездіяльність муніципалітету стосовно незручностей, яких завдає очисна станція, розташована за кілька метрів від місця її проживання. При цьому вона послалася на пункт 1 статті 8 і на статтю 3 Конвенції, стверджуючи, що стосовно неї порушено право на повагу до житла, що заважає її особистому і сімейному життю, а також нелюдське поводження.

Розглядаючи справу по суті, Суд встановив, що викиди станцією сульфату водню перевищували дозволений рівень, вони могли становити небезпеку для здоров'я жителів близьких помешкань і, нарешті, що можна встановити причинно-наслідковий зв'язок між цими викидами і хворобами, які мала донька заявниці. У будь-якому разі, Суд вважає, що у цій справі, навіть припустивши, що муніципалітет виконав обов'язки, які покладає на нього національне право, необхідно з'ясувати, чи національні органи влади вжили потрібних заходів для того, щоб захистити право заявниці на повагу до її житла, а також до її особистого життя, гарантоване статтею 8 Конвенції. З урахуванням вказаних обставин було визнано «значне забруднення навколишнього середовища, яке може вплинути на добробут громадян і унеможливити користування ними своїм житлом настільки, що це негативно вплине на їх приватне і сімейне життя, не заподіюючи, тим не менше, значної шкоди їх здоров’ю». Виходячи з цього і незважаючи на свободу самостійної оцінки, яка визнається за державою-відповідачем, Суд визнав, що остання не змогла підтримати необхідну рівновагу між економічними інтересами міста - мати очисну станцію - та ефективним здійсненням позивачкою її права на повагу до житла і до особистого та сімейного життя (п. 49, 50, 58). Отже було

порушення конвенційної статті 8, але щодо вимоги за статтею 3 відмовлено.

Таким чином ЄСПЛ напрацював прецедентний підхід, який дозволяє гарантувати судовий захист права кожного громадянина на чисте і здорове навколишнє середовище шляхом захисту конвенційних прав особи на життя та приватність. Подібна практика дала змогу на міжнародному рівні отримувати судовий захист від порушення своїх екологічних прав і громадянам України, адже до цього часу всі вимоги подібного штибу залишалися не задоволеними. Так у справі «Гримковська проти України» [3] ЄСПЛ розглянув скаргу заявниці, котра стверджувала, що через зміни у русі транспорту внаслідок ухвалення державного рішення про зміну магістрального руху її будинок зрештою став фактично непридатним для життя. Він зазнавав значної шкоди від вібрації та шуму, які створювали кілька сотень вантажних автомобілів, що проїжджали щогодини. Крім того, за цей час значною мірою підвищився рівень забруднення повітря, а в невідповідному покритті дороги утворилися численні вибоїни. Оцінивши усі обставини справи, суд підтвердив свою позицію, викладену ним у справі Лопес Остра: коли справа стосується екологічної небезпеки, небезпідставна скарга за статтею 8 може виникнути лише тоді, коли відповідна загроза сягає такого рівня, що призводить до значного погіршення здатності заявника користуватись своїм житлом, мати приватне та сімейне життя. Оцінка такого мінімального рівня є відносною і залежить від усіх обставин справи, таких як інтенсивність і тривалість шкідливого впливу та його фізичний і психологічний наслідок для здоров'я людини та якості її життя. Вивчивши наявні фактичні дані, Суд встановив, що сукупний вплив шуму, вібрації, забруднених повітря та ґрунту, спричинений магістральною дорогою, значною мірою не дав заявниці можливості користуватися правами, гарантованими статтею 8 Конвенції. Крім того було враховано, що Уряд не довів, що перед ухваленням рішення про визначення вулиці частиною магістральної дороги було підготовлено відповідне техніко-екологічне обґрунтування, а після цього впроваджено розумну політику природокористування. Також не доведено, що заявниця мала реальну можливість брати участь у прийнятті відповідних рішень, включаючи можливість оскарження дій міської влади у незалежному органі. Пам’ятаючи про ці два фактори та Орхуську Конвенцію, Суд не може зробити висновок, що у цій справі було досягнуто справедливого балансу. Таким чином, було порушення статті 8 Конвенції (п. 58, 62, 72).

Як бачимо, позиція Європейського суду як органу, покликаного забезпечити одноманітне справедливе застосування захисних механізмів, наразі є визначеною та усталеною. Певною мірою його правова позиція з розглядуваного питання була узагальнена в матеріалах справи «Дубецька

та інші проти України» [4]. У цьому провадженні, визнавши, що протягом всього періоду, що розглядається, два забруднюючі підприємства здійснювали діяльність не у відповідності із застосовними положеннями національного екологічного законодавства, при цьому Уряд не зміг ані сприяти переселенню заявників, ані забезпечити функціонуючу політику, щоб захистити їх від екологічних ризиків, пов'язаних з постійним проживанням у безпосередній близькості від вказаних промислових підприємств, держава не змогла надати достатнє пояснення своєї неспроможності ані відселити заявників, ані знайти якісь інші шляхи ефективного вирішення їх індивідуального тягаря протягом більш ніж дванадцяти років. Тож, було констатовано порушення статті 8 Конвенції (п. 155-156).

Відтак, можемо сказати, що належна охорона навколишнього середовища є невід'ємним елементом захисту права людини на приватність. Недоторканість приватного життя як правова категорія становить матеріально обґрунтовану та соціально гарантовану міру можливої поведінки особи, яка зумовлена бажанням утримати сферу своїх особистих інтересів, прагнень і поглядів від стороннього втручання. Інакше кажучи, це визначена нормами національного та міжнародного права поведінка особистості, що дозволяє їй реалізувати суб'єктивні нематеріальні можливості щодо утримання під контролем приватного життя. І природне середовище є складовою частиною приватності. При цьому прийнято вважати, що праве на безпечне довкілля, як і інші складові частини об'єкту правової охорони, містить два блоки: по-перше, це самі реальні факти і відносини, по-друге, інформація про ці факти і відносини. У подібний спосіб проявляється специфіка приватного життя фізичних осіб, як багатобічне і багатоаспектне явище. У матеріальному плані особистість реалізується через майнові, моральні, культурні й інші зв'язки, які створюються на основі сімейних, дружніх, інших відносин між людьми в сфері особистих взаємин, продовження роду, влаштування житла, ведення домашнього господарства, використання вільного часу, участі у культурному просторі, доступі до безпечних природних ресурсів тощо. Реальний захист екологічних інформаційних прав особи здійснюється за рахунок регулювання доступу до екологічної інформації, що входить до складу позитивного обов'язку держави - охороняти життя та приватність людини, а також є елементом права на свободу вираження.

Перелік використаних джерел:

1. Стороженко С.В. Адміністративно-правове забезпечення екологічних прав громадян: Автореф. дис… канд. юрид. наук. 12.00.07. Київ, 2011. 21 с.

2. Рішення ЄСПЛ від 9 грудня 1994 року у справі «Лопес Остра проти Іспанії», заява № 16798/90. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_348
3. Рішення ЄСПЛ від 21 липня 2011 року у справі «Гримковська проти України», заява № 38182/03); URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_729
4. Рішення ЄСПЛ від 10 лютого 2011 року у справі «Дубецька та інші проти України», заява № 30499/03. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_689

Менюк Дарина Олегівна
аспірант відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права, Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРИ ВСТАНОВЛЕННІ МІЖНАРОДНОЮ СУДОВОЮ УСТАНОВОЮ, ЮРИСДИКЦІЯ ЯКОЇ ВИЗНАНА УКРАЇНОЮ, ПОРУШЕННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПРИ ВИРІШЕНІ СПРАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Однією із виключних обставин, за якої судове рішення, яке набрало законної сили, може бути переглянутим, є порушення Україною міжнародного зобов'язання при розгляді певної справи, що встановлене міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною (п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України) [1].

Важливість перегляду судових рішень за підстави, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України, обумовлюється прагненням України до побудови правової держави на основі міжнародних стандартів, які встановлюються міжнародними документами. Так, ЗУ «Про міжнародні договори України» передбачено, що чинні міжнародні договори підлягають сумлінному їх дотриманню Україною відповідно до норм міжнародного права [2].

Що стосується міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною, то до них слід віднести Європейський суд з прав людини, Міжнародний комерційний арбітражний суд та Міжнародний суд ООН [3]. Встановлення міжнародною судовою установою порушення України міжнародного зобов'язання найбільш розповсюджено стосовно рішень Європейського суду з прав людини (*надалі за текстом –*

«ЄСПЛ»). Визнання юрисдикції ЄСПЛ передбачена Законом України від 17 липня 1997 року «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних 1950 року, Першого протоколу та Протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» [4].

Стаття 10 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» до додаткових заходів індивідуального характеру, які можуть бути визначені у рішенні ЄСПЛ, відноситься відновлення попереднього стану заявника через повторний розгляд справи національним судом, включаючи відновлення провадження у справі [5].

Значні повноваження щодо контролю за виконанням додаткових заходів індивідуального характеру покладаються на орган представництва, який протягом десяти днів від дня одержання повідомлення про набуття рішенням статусу остаточного надсилає заявнику повідомлення із роз'ясненням його права звернутись із заявою про перегляд справи; а також повідомляє органи, які є відповідальними за виконання передбачених у рішенні додаткових заходів індивідуального характеру про зміст, порядок і строки виконання цих заходів. Відповідно до Постанови КМУ «Про заходи щодо реалізації Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини"» таким органом є Міністерство юстиції [6].

Так, з огляду на вказане, можна дійти висновку про неабияке значення для України питання щодо забезпечення права особи на справедливий суд відповідно до ст. 6 Конвенції про захист прав і основоположних свобод. Зважаючи на це, перегляд судового рішення на підставі п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України, здійснюється за певних особливостей, що встановлені цивільним процесуальним законодавством та засвідчують вагомість процедури перегляду судового рішення, що набрало законної сили, за такої підстави.

Однією із таких особливостей є те, що на відміну від інших виключних або нововиявлених обставин, заява про перегляд судового рішення на підставі п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України, подається учасниками справи до Верховного Суду, а справа переглядається у складі Великої Палати Верховного Суду незалежно від того, у якому складі суду розглядалась справа. Ці положення встановлені ч. 9 ст. 34 ЦПК України, а також ч. 3 ст. 425 ЦПК України.

Окрім цього, до заяви про перегляд судового рішення за цієї підстави, додається також клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, в органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи, якщо її немає у розпорядженні особи, яка подала заяву (п. 5 ч. 3 ст. 426 ЦПК України).

При цьому, ч. 5 ст. 427 ЦПК України передбачає, що якщо у заяві міститься клопотання особи про витребування копії рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, суддя (суддя-доповідач) невідкладно після відкриття провадження у справі постановляє також ухвалу про витребування такої копії рішення разом з її автентичним перекладом від органу, відповідального за координацію виконання рішень міжнародної судової установи.

До особливостей перегляду судового рішення за виключної обставини, передбаченої п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України, також слід віднести те, що за подання та розгляд справи судовий збір не сплачується. Відповідно до змін, внесених ЗУ «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ» [7], судовий збір не сплачується за подання заяви про перегляд і за іншими виключними обставинами. Водночас, п. 1 ч. 2 ст. 3 ЗУ «Про судовий збір» встановлює, що судовий збір не справляється за подання заяви про перегляд судового рішення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом [8].

З огляду на повноваження Великої Палати Верховного Суду переглядати судове рішення за підстави, визначеної п. 2 ч. 3 ст. 423 ЦПК України, ще однією особливістю у провадженні із перегляду рішення за такої виключної обставини є те, що за наслідками розгляду заяви про перегляд Верховний Суд приймає постанову.

Таким чином, судове рішення може бути переглянутим у випадку встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов’язань при вирішенні певної справи судом. З огляду на важливість перегляду судового рішення за цієї підстави, було визначено наступні особливості перегляду: повноваження розглядати справу належить Великій Палаті Верховного Суду; особа може подати клопотання про витребування копії рішення міжнародної судової установи, яке суд має розглянути невідкладно після відкриття провадження у справі; судовий збір за подання та розгляд справи за такої виключної обставини не справляється; за наслідками розгляду заяви ухвалюється постанова.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41. 42. Ст. 492.

2. Про міжнародні договори України : Закон України від 29.06.2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2004. № 50. Ст. 540.
3. Висновок до проекту ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України (щодо здійснення судочинства міжнародним судом) від 23.02.2014 р. реєстр. № 4212. Вищий адміністративний суд України [Сайт]. URL: http://www.vasu.gov.ua/zakon/visnovki/4212/.
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : закон України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. ст. 263.
5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02. 2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України.* 2006. № 30. Ст. 260.
6. Про заходи щодо реалізації Закону України "Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини" : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.05.2006 року №784.
7. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України щодо вдосконалення порядку розгляду судових справ : Закон України від 15.01.2020 року № 460-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 29. Ст.194.
8. Про судовий збір : Закон України від 08.07.2011 року № 3674-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст.87.

Шаповал Леся Іванівна
кандидат юридичних наук, доцент,
старший інспектор відділу інспекції з особового складу управління кадрового забезпечення Головного управління Національної поліції у м. Києві

ВПЛИВ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН НА НЕВИКОНАННЯ НАЙМАЧЕМ ЗА ДОГОВОРОМ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ЖИТЛА ДЕЯКИХ СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ

На сьогоднішній день частина 2 ст. 825 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) встановлює підстави розірвання договору найму житла за рішенням суду на вимогу наймодавця. Перелік цих підстав має вичерпний характер і розширеному тлумаченню не підлягає.

Відповідно до п.1 ч.2 ст. 825 ЦК, однією з підстав розірвання договору найму житла є невнесення наймачем плати за житло за шість місяців, якщо договором не встановлений більш тривалий строк, а при короткостроковому наймі – понад два рази.

Звісно, розмір плати за користування житлом встановлюється у договорі найму житла (ч. 1 ст. 820 ЦК). І, ч.3 ст. 815 ЦК передбачено, що «наймач зобов'язаний своєчасно вносити плату за житло. Наймач зобов'язаний самостійно вносити плату за комунальні послуги, якщо інше не встановлено договором найму».

Як передбачено ч. 2 ст. 820 ЦК, «одностороння зміна розміру плати за користування житлом не допускається, якщо інше не встановлено договором або законом».

У той же час, варто зазначити, що на практиці часто виникають обставини, які унеможливлюють виконати наймачем свій обов’язок по оплаті за користування орендованим житлом вчасно і в повному обсязі. Мова тут іде не про те, що наймач несумлінно виконує свої обов’язки, а про так звані форс-мажорні обставини, які не дають наймачу можливості виконати свій обов’язок по оплаті за користування орендованим житлом в повному обсязі, як це передбачено договором. Що може бути форс-мажорними обставинами, розглянемо далі.

Так, відповідно до ч.2 ст. 14-1 Закону України «Про торгово-промислові палати в Україні» форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) є надзвичайні та невідворотні обставини, що об’єктивно унеможливлюють виконання зобов’язань, передбачених умовами договору (контракту, угоди тощо), обов’язків згідно із законодавчими та іншими нормативними актами, а саме: загроза війни, збройний конфлікт або серйозна погроза такого конфлікту, включаючи але не обмежуючись ворожими атаками, блокадами, військовим ембарго, дії іноземного ворога, загальна військова мобілізація, військові дії, оголошена та неоголошена війна, дії суспільного ворога, збурення, акти тероризму, диверсії, піратства, безлади, вторгнення, блокада, революція, заколот, повстання, масові заворушення, введення комендантської години, карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, експропріація, примусове вилучення, захоплення підприємств, реквізиція, громадська демонстрація, блокада, страйк, аварія, протиправні дії третіх осіб, пожежа, вибух, тривалі перерви в роботі транспорту, регламентовані умовами відповідних рішень та актами державних органів влади, закриття морських проток, ембарго, заборона (обмеження) експорту/імпорту тощо, а також викликані винятковими погодними умовами і стихійним лихом, а саме: епідемія, сильний шторм, циклон, ураган, торнадо, буревій, повінь, нагромадження снігу, ожеледь, град, заморозки, замерзання моря, проток, портів, перевалів, землетрус,

блискавка, пожежа, посуха, просідання і зсув ґрунту, інші стихійні лиха тощо.

Через одну з вказаних обставин, наймач може не мати можливості отримувати той прибуток, який він отримував до виникнення цієї обставини, щоб вносити той розмір орендної плати, який був визначений договором. Наприклад, на сьогоднішній день, у зв'язку з розповсюдженням коронавірусу, у нашій державі вживаються заходи для зменшення ризиків розповсюдженні інфекції (COVID-19). Був введений карантин, частково або повністю припинили свою діяльність деякі підприємства чи окремі підприємці. Безперечно, що такі обставини можуть вплинути на бізнес, виконання умов договорів, тому, на нашу думку, варто в законодавчому порядку захистити права та інтереси наймача за договором найму (оренди) житла на час дії цих обставин, доповнивши ст. 820 ЦК частиною п'ятою такого змісту: «на час дії обставин непереборної сили (форс-мажору) плата за користування житлом не може перевищувати п'ятдесят відсотків від розміру, встановленого у договорі найму житла».

Звісно, щоб мати можливість сплачувати лише п'ятдесят відсотків від розміру, встановленого у договорі найму житла, то наймач повинен доказати настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили). Також варто було б законодавчо закріпити, що наймач за договором найму (оренди) несе відповідальність за достовірність викладених фактів, наданих документів, даних та доказів.

Слід пам'ятати, що сам по собі факт виникнення певної форс-мажорної обставини не звільняє від виконання зобов'язань, зокрема і щодо внесення орендної плати в обумовленому договором розмірі. Перед будь-якими діями необхідно оцінити власну позицію і встановити причинно-наслідковий зв'язок між зобов'язанням вносити орендну плату за користування житлом в обумовленому договором розмірі та обставинами непереборної сили.

Болдирєв О.В.
студент, Полтавський юридичний інститут Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Болдирєва Людмила Миколаївна
доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

СУДОВІ ЕКОНОМІЧНІ ЕКСПЕРТИЗИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Судова справа, яка пов'язана з економічною злочинністю повинна бути розслідувана з проведенням судової експертизи. Також у випадку, коли наявні у справі докази є суперечливими, то їх оцінку може бути здійснено судом з призначенням судової економічної експертизи.

Судова економічна експертиза є процесуальною дією, що спрямована на отримання доказів щодо вирішення відповідних питань по судовим справам (кримінальним, цивільним, господарським). Судова експертиза проводиться, як правило, судовим експертом або експертом-економістом, які володіють необхідними спеціальними знання з бухгалтерського і податкового обліків, фінансової звітності, дослідження первинних документів, облікових регістрів і звітності, що містять інформацію про фактичні дані та обставини справи, що перебуває у провадженні, а результати оформлюються у вигляді висновків експертизи [1, 2]. Саме судові експерти або експерти-економісти допомагають суду досягти об'єктивності у прийнятті рішення.

Об'єкти дослідження в судових економічних експертизах є: первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська, фінансова і податкова звітність (рис. 1).

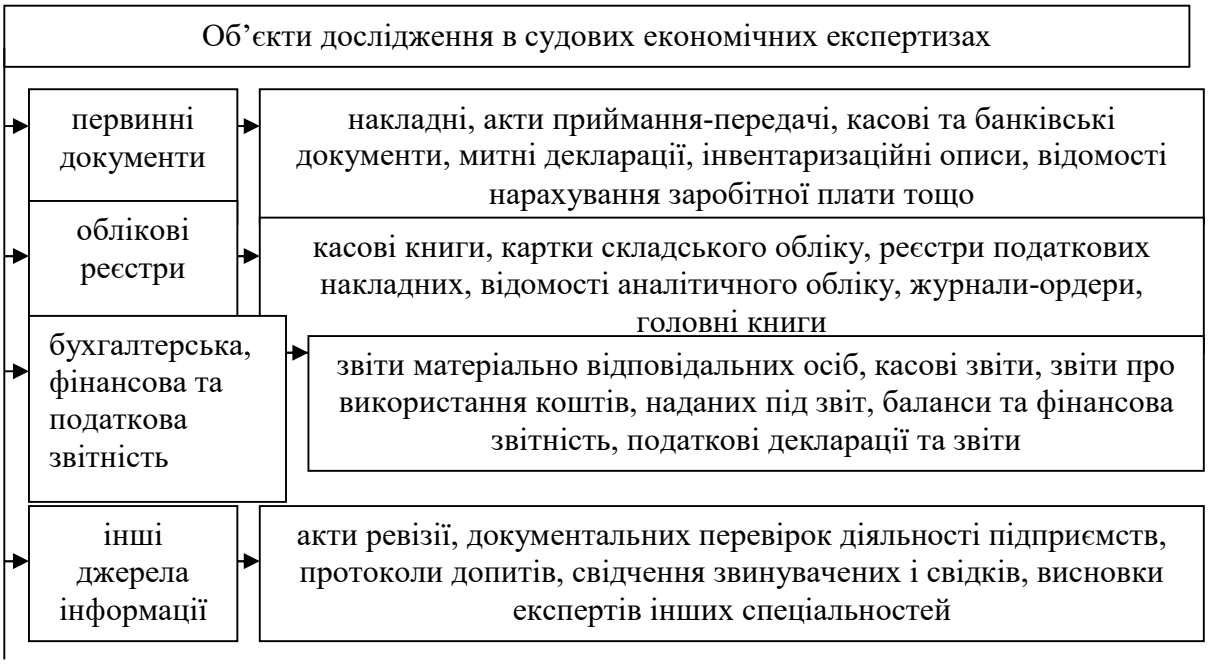

Рис. 1. Об’єкти дослідження в судових економічних експертизах
Джерело: узагальнено автором [1, 2]

Таким чином, загальна оцінка висновку судової економічної експертизи здійснюється за такими самими нормами, що й оцінка інших доказів. Проте вона має певну специфіку і цінність, оскільки цей доказ заснований на використанні спеціальних пізнань, якими не володіють слідство та суд. Вважається неприпустимим порушення перед експертом правових питань, вирішення яких віднесено законом до компетенції суду (зокрема, щодо вини особи тощо).

Література:

1. Дмитренко Є. Експертні економічні дослідження та судова експертиза податкового обліку. Вісник: офіційно про податки. 2015. №33. URL: http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/8743 (дата звернення 24.09.2020 р.).
2. Судово-економічна експертиза та напрямки її дослідження / Офіційний сайт Одеського науково-дослідного інституту. URL: http://ondise.minjust.gov.ua/sudovo-ekonomichna-ekspertiza-ta-napryamki-%D1%97%D1%97-doslidzhennya/ (дата звернення 24.09.2020 р.).

Гмирін Андрій Анатолійович
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Варто зазначити, що на сьогодні, податкова і бюджетна системи піддаються і піддаватимуться критиці щодо існування можливості вчинення кримінальних правопорушень, оскільки в їх основі мають бути закладені механізми подолання значної маси суспільних та особистих суперечностей, досягти оптимальності у розв'язанні яких практично неможливо, особливо з огляду на те, що економіка в кожний період знаходиться на різних стадіях розвитку (підйом, пік, спад, криза), залежно від яких зміст і податкової, і бюджетної політики відрізняється, загострюючи при цьому згадані суперечності і збільшуючи суспільну напруженість щодо оцінки як справедливості, так і ефективності системи (передусім у частині оподаткування: між державою, з одного боку, та господарюючими суб'єктами і населенням як платниками податків – з іншого). Фактично такий стан справ часто призводить до порушення окремих, навіть загальновизнаних, принципів фіскальної політики, таких як справедливість, ефективність, стабільність [1]. В свою чергу це призводить до збільшення коефіцієнту злочинності в зазначеній сфері.

Варто звернути увагу на те, що наша сучасна податкова система за складом та структурою подібна до систем розвинутих європейських країн, оскільки питання оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства, а також аспектів податкової політики ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій. Однак на відміну від країн Європейського Співтовариства податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. У процесі реформування системи оподаткування в Україні важливою проблемою є не лише рівень податкового тягаря, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Якщо під час економічного спаду зростає роль непрямих податків, що дає можливість закріпити і стабілізувати базу оподаткування, то під час економічного зростання, навпаки, прямі податки набувають домінуючого фіскального впливу [2, с. 159].

Проведена систематизація змін у податковій системі України в 2015 р. показала, що значні зусилля реформаторів були спрямовані на значне

скорочення податків і зборів – із 22 до 11. Варто звернути увагу на те, що деякі податки і збори начебто скасовані, але вони лише трансформовані (фіксований сільськогосподарський податок) або включені до складу нового «великого» податку (рентна плата). Зокрема, рентна плата включає в себе податкові платежі за користування корисними копалинами, радіочастотним ресурсом, водними та лісовими ресурсами тощо. Плата за землю як окремий податок сьогодні входить до складу податку на нерухоме майно. Фіксований сільськогосподарський податок трансформований у четверту групу єдиного податку. Результати такої роботи не знизили податкове навантаження на суб'єктів господарювання, не вивели з «тіні» об'єкти оподаткування, не поліпшили взаємовідносини платників податків із фіскальними органами. За даними рейтингу Paying Taxes 2018, у якому порівнювалися податкові системи 190 країн світу, Україна займає 43-є місце за простотою податкової системи [3]. Для порівняння наведемо рейтинги сусідніх країн: Румунія – 42-е місце, Молдова – 32-е, Грузія – 22-е, Литва – 18-е, Естонія – 14-е, Латвія – 13-е. Незважаючи на те що протягом 2012–2018 рр. Україна поліпшила рейтинг за простотою податкової системи (зі 181-го до 43-го місця), вітчизняна податкова система залишається складною і несприятливою для ведення бізнесу. На підготовку і подання податкової звітності та сплату податків вітчизняний бізнес вимушений затрачати набагато більше часу (327,5 год.), ніж у країнах ЄС. За цим показником Україна знаходиться на 159-му місці в світі, де середній показник часу на підготовку звітності становить 240 год., у країнах ЄС – 161 год. [4]. Всі ці особливості податкової системи України змушують економіку перебувати в «тіні» де панує не закон, а злочинність.

Варто зазначити, що Україна є соціальною правовою державою у відповідності до ст.1 Конституції України. Отже, її система оподаткування має відповідати вимогам соціальної держави щодо рівня фінансування суспільного блага, із визначенням відповідно до цього рівня перерозподілу ВВП, який має забезпечити формування фінансових ресурсів, достатніх для виконання конституційно закріплених функцій держави та гарантій на достатній прожитковий рівень громадян.

Література:

1. Геєць В. Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_04_1_09_uk.pdf (дата звернення 18.09.2020).
2. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні. Тернопіль: Карт-бланш, 2015. 371 с

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення 18.09.2020).
4. Payning Taxes 2018. URL: https://www.pwc.com/ gx/en/payingtaxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_ report.pdf (дата звернення 18.09.2020).

Дідківська Галина Василівна
кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального права та кримінології, Університет Державної фіскальної служби України

Попельнюк Назар Вікторович
аспірант кафедри кримінального права та кримінології, Університет Державної фіскальної служби України

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПІВПРАЦІ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ

Злочинність на сучасному етапі розвитку суспільства становить надзвичайно серйозну небезпеку для його подальшого розвитку. Вийшовши за межі кордонів певної держави, злочинність набула небезпечного транснаціонального характеру. Сьогодні уряду будь-якої держави (незалежно від засобів і ресурсів, якими вона володіє) украй складно вживати заходів, ефективних для боротьби з транснаціональною організованою злочинністю, не вдаючись до тієї або іншої форми міжнародної співпраці. Усі країни світу повинні усвідомлювати, що жодна з них не захищена від зіткнення із транснаціональною злочинністю. Саме тому на сучасному міжнародному рівні запобігання злочинності належить до пріоритетних напрямів міжнародної співпраці усіх держав і зумовлена необхідністю взаємодії держав у цій важливій справі [1].

Враховуючи те, що Україна стала об’єктом зростаючої зацікавленості міжнародних злочинних угруповань (зокрема у сферах відмивання «брудних» грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, зброєю, небезпечними матеріалами, наркотичними речовинами тощо), то вирішення Україною важливих соціально-економічних, політичних та інших завдань практично неможливе без її участі в міжнародній співпраці з запобігання злочинності, в діяльності міжнародних правоохоронних організацій.

З огляду на це участь нашої держави у міжнародній співпраці у галузі запобігання злочинності, на основі норм і принципів міжнародного права є досить важливою. Цілком зрозуміло, що така співпраця України з країнами світу, міжнародними організаціями є вагомою умовою успішного вирішення багатьох проблем не лише зовнішньополітичного, зовнішньоекономічного, а й внутрішні соціально-правові та економічні проблеми, проблеми із запобігання злочинності.

Нормативно-правовим забезпеченням міжнародної співпраці України у запобіганні злочинності є чимало законодавчих актів, міжнародних угод, які в сукупності визначають засади зовнішньої політики держави у сфері запобігання злочинності. Так, ще 19 червня у 2003 році ст. 8 Закону України «Про основи національної безпеки України» до основних напрямів державної політики з питань національної безпеки України у зовнішньополітичній сфері віднесли проведення активної міжнародної політики України щодо участі в міжнародному співробітництві у боротьбі з міжнародною злочинністю, міжнародним тероризмом, наркобізнесом, нелегальною міграцією, міжнародними організованими злочинними угрупованнями тощо [2].

У сучасній зарубіжній кримінології все більш поширеним стає використання терміна управління безпекою (governance of security), а не контроль злочинності для опису стратегії кримінальної політики. Звичайно, для української кримінологічної науки актуальним напрямком досліджень залишається питання про те, яким чином вищевказані теорії можуть бути інтегровані у теорію і практику запобігання злочинам. Сучасна світова кримінологія, між іншим, виділяє багато окремих наукових напрямків, таких як кримінофамілістика, терологія, ювенологія, кримінотеологія, екокримінологія, кримінопенологія, криміносексологія та ін. Варто зазначити, що злочинність також не стоїть на місці - вона проявляється в нових якісних формах і видах: інтернет-шахрайства та інші злочини у сфері інформаційних технологій, рейдерські захоплення підприємств та організацій; удосконалюються способи легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та ін. У такій ситуації розвиток вітчизняної кримінологічної думки представляється необхідною умовою подальшого вдосконалення всієї системи запобігання та протидії злочинам. Варто підкреслити, що результативність превенції злочинів залежить від бажання та вміння бачити дійсну сутність злочинності та факторів, які її зумовлюють, відповідно до них ставити стратегічні цілі та обирати для їх досягнення тактичні засоби. Виникає необхідність заохотити позитивну тенденцію розвитку сучасної української кримінології та наявність конструктивного плюралізму поглядів на методологічні підходи до дослідження злочинності та кримінологічні засади запобігання [3].

Література:

1. Дідківська Г. В. Кримінальна юрисдикція над особами, винними в вчиненні міжнародних злочинів *Сучасний стан кримінального законодавства України: шляхи реформування : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції.* 1 березня 2018 р. Ірпінь, 2018. С. 47-51.
2. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 р: Розпорядження КМУ від 30.11.2011 р. / База даних «Законодавство України» / ВР України URL: http://zakon4.rada. gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80 (дата звернення 12.09.2018).
3. Кримінологія: загальна та особлива частини / за ред. проф. І. М. Даньшина. Харків : Право, 2003. 105 с.

Поліщук Арсен Олегович
аспірант кафедри кримінального права і кримінології Львівського національного університету імені І. Франка

Науковий керівник: Бойко Андрій Михайлович, доктор юридичних наук, професор, Львівський національний університет імені І. Франка

ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

2016 рік ознаменувався багатьма подіями, однією із найважливіших серед яких є судова реформа. Її початком вважається 2 червня 2016 року – день ухвалення Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Згідно із цим законом у системі судоустрою було передбачено створення нового для України державного органу – Вищого антикорупційного суду. Про особливості його функціонування базовий закон містив обмаль інформації. По суті, у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» сказано лише те, що до суддів такого суду висунуто вищі вимоги, ніж до суддів загальної юрисдикцій чи спеціалізованих судів. Також у п. 16 Прикінцевих і перехідних положеннях базового закону є положення про те, що Вищий антикорупційний суд утворюється та проведення конкурсу на посади суддів у цьому суді має бути оголошено протягом

дванадцяти місяців з дня набрання чинності законом, який визначає спеціальні вимоги до суддів цього суду [1].

Відтак, виникла проблема створити закон про Вищий антикорупційний суд, який мав урегулювати особливості його діяльності: правовий статус, завдання, повноваження, підсудність, порядок обрання суддів, гарантії для суддів і самого суду, які б забезпечити незалежність суддів.

Такий закон Верховна Рада України ухвалила аж через 2 роки – 7 червня 2018 року. Це розпочало тривалий і складний процес створення самого Вищого антикорупційного суду і формування його складу й апарату. Доповнили цей процес Закон України № 2470-VIII «Про утворення Вищого антикорупційного суду» від 21 червня 2018 року й Указ Президента України 11 квітня 2019 року № 128/2019 «Про призначення суддів Вищого антикорупційного суду» [2; 3]. Саме 11 квітня 2019 року 38 переможців конкурсу на посаду судді Вищого антикорупційного суду склали присягу судді. Проте згідно з рішенням зборів суддів новоствореного органу він почне працювати з 5 вересня 2019 року.

У зв'язку з цим необхідно окреслити декілька проблем, які стосуються функціонування цього державного органу.

Перша проблема – модель суду.

Як показує зарубіжний досвід у світі існує 4 моделі функціонування антикорупційних судів [4, с. 88].

Найпростіша модель – одноособовий суддя, який призначається або уповноважується на розгляд справ про корупцію у загальних місцевих судах, водночас процес оскарження рішень залишається той самий, що й для всіх інших справ [5]. Така модель запроваджена у Кенії і Бангладеш.

Друга модель – спеціалізований антикорупційний суд, який має первісну юрисдикцію над справами про корупцію, а апеляційні скарги розглядають у верховному суді [5]. Таку модель мають антикорупційні суди у Хорватії та Словаччині.

Третя модель функціонування антикорупційних судів являє собою спеціалізовані суди змішаного типу: суд може функціонувати як суд першої інстанції при розгляді деяких (більш важливих) справ про корупцію і як апеляційний суд при розгляді інших справ, що розглядаються в першій інстанції загальними місцевими судами. Апеляційні скарги на рішення антикорупційного суду надходять до Верховного суду [5]. Суди змішаного типу, які одночасно можуть працювати як суди першої інстанції, що розглядають найгучніші корупційні справи, так і апеляційні суди в інших справах зовсім неефективно працюють у трьох державах: Уганді, Ботсвані і на

Філіппінах, у яких було створено перший антикорупційний суд ще 1979 року [6].

Крім того, у світі є модель універсального паралельного суду, коли система антикорупційних судів включає як суди першої інстанції, так і апеляційні. Такі суди працюють в Афганістані, Болгарії, Індонезії та Малайзії. У трьох азійських державах з початку роботи антикорупційних судів рівень корупції знизився на кілька позицій, а в Болгарії нічого не змінилося [6].

Таким чином, погоджуємося із К. В. Ростовською, що найкращої моделі антикорупційного суду не існує, оскільки досвід інших держав щодо створення окремого антикорупційного суду вказує на деяку суперечливість між очікуваним ефектом від його створення та реальними результатами [4, с. 88].

У своїй концепції ОБСЄ пропонувала збалансований огляд двох організаційних моделей як основи для Вищого антикорупційного суду. Перша модель передбачала створення ряду територіальних судових колегій та Апеляційної палати у м. Київ (згідно з цією моделлю, пропонувалося, що максимальна кількість суддів становитиме 120 осіб). Згідно з другою моделлю, до складу Вищого антикорупційного суду входить Палата слідчих суддів, палати (-а), що діють як суди першої інстанції, Апеляційна палата, яка виконує функції апеляційного суду (за винятком Палати слідчих суддів, усі інші складові установи знаходяться у м. Київ, максимальна кількість суддів Вищого антикорупційного суду становить 75 осіб) [7, с. 8].

Мабуть, тому Україна запроваджує свою модель антикорупційного суду – окремий судовий орган, в якому діятимуть два підрозділи – Вищий антикорупційний суд, який розглядатиме кримінальні справи про вчинення корупційних злочинів як суд першої інстанції, і Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду. Водночас судом касаційної інстанції має стати антикорупційна палата у складі Касаційного кримінального суду, що функціонує у структурі Верховного Суду. Відтак законотворці за допомогою Венеційської комісії розв’язали проблему, на яку звертала увагу К. В. Ростовська, а саме: необхідність визначити інстанційну систему антикорупційних судів та місце кожної судової ланки в загальній системі судоустрою України [4, с. 88].

Поряд з тим, серед науковців та експертів у сфері боротьби з корупцією обрана Україною модель антикорупційного суду, як і взагалі потреба створювати такий спеціалізований суд, зумовила дискусії і критику, а також виник сумнів у ефективності цього органу. Головним аргументом противників створення Вищого антикорупційного суду є те, що переважна більшість західноєвропейських держав, більш розвинених, ніж наша країна, і в США, які є взірцем державотворення і

функціонування механізму держави, окремого антикорупційного суду не існує [8, с. 238]. Виняток становлять Болгарія, Словаччина і Хорватія. Зокрема у Прибалтійських країнах (Латвія, Литва, Польща) діють позасудові антикорупційні органи.

Негативні відгуки щодо створення Вищого антикорупційного суду лунають, зокрема, від представників Вищої кваліфікаційної комісії суддів і Вищої ради правосуддя. Противники створення окремої антикорупційної судової ланки називають такі основні недоліки: незначна кількість справ, підслідних Національному антикорупційному бюро України (*далі – НАБУ – А. П.*), що робить недоречним створення окремого суду; певною мірою невідповідність ст. 125 Конституції України, якою передбачено, що судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації, а створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Водночас відсутність окремого процесуального закону для антикорупційного судочинства говорить про те, що такий суд не є спеціалізованим у розумінні поняття зовнішньої спеціалізації; необхідність значних бюджетних і часових витрат на створення нового судового органу та його обслуговування порівняно зі створенням окремих палат у нинішніх судах [9; 10, с. 163].

Проте захисники позиції законодавця підкреслюють, що і рівень корупції у цих державах початково був значно нижчим, ніж в Україні. Тому, на думку апологетів антикорупційного суду, з чим ми і погоджуємося, створення спеціального судового органу є необхідним заходом. До того ж, таким чином система антикорупційних органів стане завершеною.

Водночас обрана модель антикорупційного суду має недолік, а саме: самостійним є тільки суди першої та апеляційної інстанцій, а касаційний суд є частиною теперішньої системи судоустрою. Тобто, існує загроза, що працю і досягнення судів першої та апеляційної інстанцій може знівелювати суд касаційної інстанції, оскільки він не був перезавантажений за складною процедурою добору суддів, яку було застосовано до кандидатів на посаду судді Вищого антикорупційного суду, зокрема не було залучено Громадську раду міжнародних експертів, яка більш прискіпливо оцінювала доброчесність та інші морально-ділові й особистісні якості кандидатів у суддів Вищого антикорупційного суду, ніж Громадська рада доброчесності під час конкурсу до Верховного Суду.

А проте, саме останнє – залучення міжнародних експертів до конкурсу у Вищому антикорупційному суді – теж є проблемою, вартою уваги, позаяк учасники відбору до нового судового органу можуть піддавати сумніву результати вказаного конкурсу через те, що це суперечить Конституції України, бо ставить під сумнів [державний] суверенітет нашої держави. Проте, на наш погляд, такий варіант розвитку

подій є досить сумнівним, тому що участь незалежних, незаангажованих осіб, які мають оцінювати доброчесність суддів Вищого антикорупційного суду, є виправданим політичним кроком, який відповідає суспільній думці і вимогам міжнародних організацій, учасником яких є Україна, а також принципам незалежності судової влади, визнаним у цивілізованому світі. Тому зазначений захід має засвідчити готовність української правової системи протистояти корупції у системі правосуддя та в інших соціальних сферах.

Третю проблему становить юрисдикція (підсудність) Вищого антикорупційного суду. Поки що ні Закон України «Про Вищий антикорупційний суд», ні Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) не визначають вичерпного переліку злочинів, які становитимуть предметну підсудність Вищого антикорупційного суду. Цей недолік має усунути запровадження у КПК України ст. 33^1, що передбачено підпунктом «ґ» підпункту 3 п. 2 Прикінцевих і перехідних положень Закону України «Про Вищий антикорупційний суд». Так, наразі згідно з ч. 1 ст. 4 Закону України «Про Вищий антикорупційний суд» Вищий антикорупційний суд здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених до його юрисдикції (підсудності) процесуальним законом. А згадана норма Прикінцевих і перехідних положень передбачає, що Вищому антикорупційному суду підсудні кримінальні провадження стосовно корупційних злочинів, передбачених в примітці статті 45 Кримінального кодексу України, статтями 206^2, 209, 211, 366^1 Кримінального кодексу України, якщо наявна хоча б одна з умов, передбачених пунктами 1-3 частини п’ятої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України [11]. Водночас ч. 3 ст. 33^1 КПК України передбачатиме, що інші суди, визначені цим Кодексом, не можуть розглядати кримінальні провадження щодо злочинів, які віднесені до підсудності Вищого антикорупційного суду (крім випадку, передбаченого абзацом сьомим частини першої статті 34 цього Кодексу – у разі якщо обвинувачений чи потерпілий є або був суддею чи працівником апарату Вищого антикорупційного суду і кримінальне провадження належить до підсудності цього суду, таке кримінальне провадження у першій інстанції здійснює апеляційний суд, юрисдикція якого поширюється на місто Київ, і в такому разі ухвалені судові рішення оскаржуються в апеляційному порядку до апеляційного суду, який визначається колегією суддів Касаційного кримінального суду Верховного Суду) [11].

Це доволі ризиковане, але вимушене і виправдане, рішення дасть змогу уникнути конфлікту інтересів і сумнівів у неупередженості суддів Вищого антикорупційного суду. Однак ніякий закон не визначає порядок

розгляду справ про вчинення сукупності злочинів. Хоча вбачається, що відповідь на це питання закладено у Законі України «Про Вищий антикорупційний суд», зокрема її містить ст. 3 вказаного закону. Так, серед завдань Вищого антикорупційного суду зазначено здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними злочинів [11]. Тобто, якщо вчинені корупціонером злочини пов'язані з корупційним злочином, то розгляд і вирішення кримінальної справи належатиме до компетенції Вищого антикорупційного суду. Наприклад, кримінальне провадження про підробку документів чи службове підроблення і одержання неправомірної вигоди має розглядати і вирішувати Вищий антикорупційний суд. Так само і у разі вчинення корупціонером умисного убивства задля виконання домовленості за одержану неправомірну вигоду (наприклад, для приховання факту корупції). В іншому разі – матеріали кримінального провадження треба буде виділяти в окреме провадження. Хоча законотворці можуть розв'язати цю проблему інакше.

Принагідно зазначаємо, що запропонований Верховною Радою України підхід до підсудності Вищого антикорупційного суду доволі цікавий і спростовує усі докори науковців та експертів у сфері боротьби з корупцією про те, що цей орган створено під Національне антикорупційне бюро України [10, с. 163], оскільки підслідність НАБУ і підсудність Вищого антикорупційного суду дещо відрізняються, позаяк охоплює більше злочинів.

А проте, ми вважаємо, що юрисдикція Вищого антикорупційного суду потребує подальшого вдосконалення. Притому слід віднести до його предметної підсудності й економічні злочини (передусім більшість злочинів у сфері господарської діяльності), деякі злочини проти громадської безпеки (наприклад, усі злочини про створення різних злочинних об'єднань, якщо їхня діяльність пов'язана з вчиненням корупційних злочинів) і т. ін. Хоча, наприклад, К. В. Ростовська стверджує, що така широка підсудність антикорупційного суду в подальшому може ускладнити ефективність його роботи [10, с. 163].

Подібну до думки К. В. Ростовської висловлює і О. О. Косиця. Зокрема науковець вважає, що З метою забезпечення працездатності суду (*Вищого антикорупційного суду – А. П.*) та ефективного виконання завдань кримінального процесу не всі обвинувальні акти в провадженнях, які розслідує Національне антикорупційне бюро України, доцільно скеровувати для розгляду до цього суду (сумнівно, що справи про злочини депутатів обласних рад або начальників відділів прокуратур областей варто розглядати Вищому антикорупційному суду). Найбільш виправданим виглядає віднести до юрисдикції антикорупційного суду

лише розслідувані Національним антикорупційним бюро України випадки високопосадової корупції, при цьому такий перелік має бути чітко визначений з огляду як на суб'єктів злочинів, так і на мінімальні суми отриманої вигоди чи вартості предмета злочинного посягання. Законодавче закріплення виключного повноваження скеровувати обвинувальні акти до Вищого антикорупційного суду за прокурорами Спеціальної антикорупційної прокуратури може стати додатковою гарантією збереження виключної компетенції в таких провадженнях за спеціалізованими антикорупційними органами та виключити можливі спори про підсудність [12; 13, с. 8].

На наш погляд, позиція О. О. Косиці є досить обґрунтованою, але не досконалою, тому що вирішення кримінальних справ про вчинення корупційних злочинів прокурорами чи іншими службовими особами, підслідних НАБУ, саме Вищим антикорупційним судом дозволить запобігти ухваленню неправосудних судових рішень судами загальної юрисдикції, позаяк чимало суддів загальної юрисдикції тісно пов'язані з прокурорами, слідчими тощо різноманітними зв'язками.

Крім того, варто наголосити ще на одній проблемі підсудності Вищого антикорупційного суду, а саме: згідно із запропонованими змінами до Перехідних положень КПК України з дня початку роботи Вищого антикорупційного суду суди апеляційної інстанції (крім Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду) продовжують приймати до розгляду апеляційні скарги на судові рішення, які ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили у кримінальних провадженнях щодо злочинів, віднесених цим Кодексом до підсудності Вищого антикорупційного суду, розгляд яких розпочато у судах першої інстанції до дня початку роботи Вищого антикорупційного суду [11].

Такі зміни містять корупційний ризик, оскільки оскаржувати рішення (вирок) суду загальної юрисдикції у кримінальній справі про вчинення корупційного злочину розглядатиме не спеціально створений суд, а звичайний апеляційний суд. Звісно, це має розвантажити і полегшити роботу Вищого антикорупційного суду (його апеляційної палати), але зумовить сумнів щодо його справедливості і правосудності.

Отже, підсумовуючи викладене, доходимо висновку, що наразі існує декілька проблем:

1) доцільність створення Вищого антикорупційного суду;

2) відповідність Конституції України функціонування цього органу судової влади;

3) конституційність залучення міжнародних експертів до добору суддів Вищого антикорупційного суду, зокрема відповідність відповідної норми закону (державному) суверенітету України;

4) поверхневе врегулювання юрисдикції Вищого

антикорупційного суду.

Зазначені проблеми потребують уваги наукової спільноти, законодавця і громадськості (громадянського суспільства). Сподіваємося, що їх найближчим часом буде розв'язано.

Література:

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 року № 1402-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 31. – ст. 545.
2. Закон України «Про утворення Вищого антикорупційного суду» від 21 червня 2018 року № 2470-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 29. – ст. 237.
3. Указ Президента України «Про призначення суддів Вищого антикорупційного суду» від 11 квітня 2019 року № 128/2019 // Урядовий кур'єр. – 17.04.2019 року. – № 74.
4. Ростовська К. В. Міжнародний досвід створення та функціонування антикорупційних судів у світі / К. В. Ростовська. // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – Серія «Право». – 2018. – № 25. – С. 87–89.
5. Експерти USAID розповіли про своє бачення антикорупційного суду // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/print/127875-eksperti_usaid_rozpovili_pro_svoe_bachennya_antikorupciynogo.html
6. Судова практика створення антикорупційних судів // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.slovoidilo.ua/2017/12/20/infografika/polityka/svitova-praktyka-stvorennya-antykorupczijnyx-sudiv
7. Павол Жілінчик. Створення антикорупційного суду в Україні: основні питання, які необхідно вирішити, та рекомендації на основі досвіду Словаччини // [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/NJ_Anticorruption_Court_Report_Zilincik_Apr_2017_UKR.pdf
8. Обідник Б. М. Особливості діяльності антикорупційного суду в європейських країнах і шляхи їх впровадження в Україні / Б. М. Обідник. // Порівняльно-аналітичне право. – 2018. – № 5. – С. 236–238.
9. Ліщишин І. Щодо необхідності створення Вищого антикорупційного суду // [Електронний ресурс] / І. Ліщишин. – Режим доступу: https://radako.com.ua/news/shchodo-neobhidnosti-stvorennya-vishchogo-antikorupciynogo-sudu
10. Ростовська К. В. Проблемні питання створення антикорупційних судів в Україні / К. В. Ростовська. // Правова позиція. – Проблеми правоохоронної діяльності. – 2017. – № 2. – С. 159–164.
11. Закон України «Про Вищий антикорупційний суд» від

7 червня 2018 року № 2447-VIII (зі змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2018. – № 24. – ст. 212.
12. Слюсар А. Антикорупційний суд в Україні: передумови утворення та гарантії ефективності / А. Слюсар // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.pravda.com.ua/columns/2017/02/15/7135474/
13. Косиця О. О. Організаційно-правові підстави створення антикорупційного суду в Україні / О. О. Косиця. // Судова та слідча практика в Україні. – 2017. – № 4. – С. 6–10.

Христич Ірина Петрівна
аспірант кафедри кримінального права та кримінології, Університет державної фіскальної служби України

Науковий керівник: Мудряк Тамара Олександрівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та кримінології Університет державної фіскальної служби України

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПРОБАЦІЇ

З метою мінімізації названих ризиків в України з 2015 року запроваджено пенітенціарну пробацію, що відповідно до ст. 11 Закону України «Про пробацію» полягає в підготовці осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, до звільнення з метою трудового і побутового влаштування таких осіб після звільнення за обраним ними місцем проживання. Для вирішення окреслених питань та визначення механізму взаємодії в процесі виконання завдань пенітенціарної пробації Міністерством юстиції України спільно з Міністерством соціальної політики України, Міністерством охорони здоров'я України та Міністерством внутрішніх справ України підписано спільний наказ від 03.04.2018 року № 974/5/467/609/280 «Про затвердження Порядку взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк». Зазначений нормативний акт надає можливість консолідації дій усіх

зацікавлених державних органів у наданні допомоги особам, які звільняються з місць позбавлення волі.

Не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку покарання засудженого, під час підготовки засудженого до звільнення, адміністрацією установи виконання покарань здійснюється моніторинг проблемних питань засуджених, які готуються до звільнення, та їхніх можливих потреб після звільнення. Залежно від отриманої інформації про потреби засудженого, з'ясувавши його наміри та прийнявши відповідну заяву, адміністрація установи виконання покарань надсилає до органу пробації відповідні повідомлення-запити.

Отримавши таке повідомлення-запит, персонал органу пробації вживає заходів щодо його відпрацювання в безпосередній взаємодії з органами місцевого самоврядування, суб'єктами соціального патронажу за обраним засудженим місцем проживання і сприяє засудженим, які готуються до звільнення, у: визначенні намірів щодо місця проживання після звільнення; працевлаштуванні працездатних осіб працездатного віку; влаштуванні до спеціалізованої установи для звільнених осіб, іншої установи (закладу) соціальної підтримки (догляду), закладу для бездомних осіб), закладів соціального обслуговування; наданні соціальних послуг; госпіталізації до закладів охорони здоров'я; вирішенні інших проблемних питань. Про результати проведеної роботи уповноважений орган з питань пробації сповіщає установу виконання покарань.

Отже, пенітенціарна пробація відіграє важливу роль у сприянні соціальній адаптації та інтеграції у суспільство звільнених громадян, що є провідним чинником зниження рівня злочинності [1].

У свою чергу, професори В. В. Голіна та І. С. Яковець зазначають, що на сучасному етапі становлення України як правової держави особливу увагу слід приділяти забезпеченню нормального існування осіб, що відбули покарання, оскільки відома певна залежність злочинності в цілому від злочинності осіб які відбули покарання, яка зараз викликає особливе занепокоєння у суспільстві [2, с. 6]. Так, на наш погляд, саме держава повинна взяти на себе головну роль у здійсненні соціально-виховних заходів осіб, які ступили на злочинний шлях. Також, можна погодитись з думкою А. О. Джужи, що для осіб які винили кримінальне правопорушення, моральні та правові принципи більше не є «непорушною цінністю життя». Зростає кількість безробітних, на базі яких формуються нові маргінальні середовища. Особи такого середовища чекають, що держава в більшій мірі братиме на себе виховну роль [3, с. 80-87]. Водночас, процес входження України до Європейського союзу, передбачає, зокрема, імплементацію європейських стандартів і підходів до забезпечення прав не тільки осіб, що відбули покарання, але і тих, що залишаються у місцях несвободи.

Література:

1. Електронний ресурс: http://www.probation.gov.ua/?page_id=136 (дата звернення 14.09.2020)
2. Голіна В. В., Яковець І. С. Кримінологічні проблеми попередження злочинності неповнолітніх у великому місті: досвід конкретносоціололгічного дослідження : монографія. Харків : Право, 2006. 292 с.
3. Джужа А. О. Віктимологічні заходи запобігання дитячому наркотизму. *Вісник кримінологічної асоціації України*. Київ, 2017. Вип. 3 (17). С. 80–87.

Баламуш Мар'яна Анатоліївна
кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та господарського права Одеського національного університету І.І. Мечникова

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКІВ ПОСАД НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СТОСОВНО ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сучасний стан нормативно-правової бази в Україні підлягає постійним змінам та удосконаленню. Насамперед, це пов'язане з євроінтеграційними процесами, що відбувається на протязі останніх років, а також із розвитком суспільства та виникненням нових суспільних відносин, що виникають в країні та світі. У зв'язку з цим, виникає чимало колізій, які законодавець дуже часто не бере до уваги при прийнятті нових нормативно-правових актів.

Як приклад, виникає чимало запитань щодо актів, які регулюють порядок проходження державної служби і повноважень керівників окремих державних та правоохоронних органів. Особливо потрібно звернути увагу на повноваження керівників правоохоронних органів, посади яких належить до посад начальницького складу, стосовно працівників очолюваного ним органу, які є державними службовцями.

Насамперед, звернемо увагу на положення Закону України «Про державну службу», який регулює відносини, що виникають у зв'язку зі вступом на державну службу, її проходженням та припиненням, і визначає правовий статус державного службовця [1]. В цьому нормативно-правовому акті закріплене визначення поняття керівника державної служби, а також дається перелік повноважень керівника державної служби в державному органі, у відповідності до якого керівник державного органу є посадовою особою, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, та до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби і організації роботи інших працівників у цьому органі [1].

Доречі, в цьому законі чітко зазначено, що його дія не поширюється на осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів та працівників інших органів, яким присвоюються спеціальні звання, якщо інше не передбачено законом [1]. Тобто законодавець відмежовує працівників начальницького складу правоохоронних органів від всіх інших державних службовців, що працюють в цих правоохоронних

органах. У зв'язку з цим, виникає питання щодо статусу керівників окремих органів виконавчої влади, на які поширюється дія Закону України «Про державну службу», але в той же час ці органи є органами забезпечення правопорядку і як наслідок, працівники відповідних органів є особами рядового і начальницького складу, яким присвоюються спеціальні звання.

Наприклад, згідно Закону України «Про Національну поліцію» Національна поліція це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [2]. Крім того, закон чітко закріплює повноваження керівника Національної поліції України, зокрема: 1) керівник поліції очолює поліцію та здійснює керівництво її діяльністю, забезпечує виконання покладених на неї завдань (п. 1 ч. 1 ст. 22); 2) у межах повноважень надає доручення, обов'язкові для виконання поліцейськими, державними службовцями і працівниками поліції (п. 9 ч. 1 ст. 22); 3) призначає на посади та звільняє з посад у порядку, визначеному законом та іншими нормативно-правовими актами про державну службу, державних службовців апарату центрального органу управління поліції (п. 12 ч. 1 ст. 22); 4) приймає у визначеному законодавством про державну службу порядку рішення про заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності державних службовців апарату центрального органу управління поліції (п. 15 ч. 1 ст. 22); 5) у визначеному порядку вносить подання про представлення поліцейських, державних службовців апарату центрального органу управління поліції та працівників поліції до відзначення державними нагородами України (п. 17 ч. 1 ст. 22); 6) присвоює спеціальні звання поліції відповідно до цього Закону (п. 18 ч. 1 ст. 22); 7) вносить Міністру внутрішніх справ України пропозиції про утворення територіальних органів поліції, які є юридичними особами публічного права, у межах граничної чисельності поліцейських, державних службовців та працівників поліції і коштів, визначених на її утримання, а також щодо їх ліквідації, реорганізації Кабінетом Міністрів України (п. 20 ч. 1 ст. 22); 8) присвоює ранги державних службовців відповідно до законодавства про державну службу (п. 19 ч. 1 ст. 22); 9) виконує повноваження керівника державної служби в органі відповідно до законодавства про державну службу (п. 24 ч. 1 ст. 22) [2].

На підставі сказаного вище, можна зробити висновок, що законодавець розмежовує поняття поліцейський, працівник поліції та державний службовець. Крім того, керівник поліції при виконанні своїх обов'язків керується Законом України «Про державну службу» і в межах своїх повноважень присвоює спеціальні звання працівникам поліції, що, в свою чергу, суперечить нормам цього ж закону.

Також слід зауважити, що Національну поліцію очолює голова, посада якого відноситься до посад вищого начальницького складу. Цей факт підтверджується положеннями Указу Президента України

№166/2020 від 5 травня 2020 р., в якому затверджено переліки посад, що підлягають заміщенню особами вищого офіцерського (начальницького) складу, та граничних військових і спеціальних звань за цими посадами, і згідно із додатком 12, посада Голови Національної поліції підлягає заміщенню особою вищого начальницького складу, граничне звання якої генерал поліції першого рангу [4]. Крім того, до посад вищого начальницького складу відносяться посади першого заступника та заступників Голови Національної поліції.

І це не єдиний орган виконавчої влади, на працівників якого поширюється дія Закону України «Про державну службу», але про доцільність поширення якого виникають сумніви. Наприклад, Закон України «Про Державне бюро розслідувань» від 12 листопада 2015 р. виділяє службу в Державному бюро розслідувань як державну службу особливого характеру. Разом з тим, Державне бюро розслідувань, про що свідчать положення цього ж Закону, визначається як правоохоронний орган. До працівників Державного бюро розслідувань належать особи рядового і начальницького складу, державні службовці та особи, які уклали трудовий договір (контракт) із Державним бюро розслідувань [3]. Що ж стосується очільника Державного бюро розслідувань, то ним являється Директор, посада якого є посадою вищого начальницького складу із граничним званням генерал-майор.

Аналізуючи вище сказане, виникає запитання, щодо доцільності формулювання певних правових норм, адже законодавець передбачає ряд повноважень Директора Державного бюро розслідувань та Голови Національної поліції, як керівників правоохоронних органів, які є особами начальницького складу і як наслідок, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну службу», стосовно працівників очолюваного ним органу, які є державними службовцями. Існуючі протиріччя правових норм потребують або змін на рівні національного законодавства, або офіційного тлумачення з боку компетентних органів.

Література:

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII Відомості Верховної Ради України. 2015. № 4. Ст. 43.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580- VIII Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. Ст. 379.
3. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12.11.2015 р. № 794- VIII Відомості Верховної Ради України. 2015. № 6. Ст. 55.
4. Про переліки посад, що підлягають заміщенню особами вищого офіцерського (начальницького) складу, та граничних військових і спеціальних звань за цими посадами : Указ Президента від 5.05.2020 р. №166/2020.

Савченко Антоніна Михайлівна
старший викладач кафедри охорони праці і навколишнього середовища,
Київський національний університет будівництва та архітектури

ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони» за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України. 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі.

Важливе місце в Угоді відводиться розвитку і зміцненню співробітництва з питань охорони навколишнього середовища й таким чином сприяють реалізації довгострокових цілей сталого розвитку і зеленої економіки, що матиме позитивні наслідки для громадян і підприємств в Україні та ЄС, зокрема, через покращення системи охорони здоров'я, збереження природних ресурсів, підвищення економічної та природоохоронної ефективності, інтеграції екологічної політики в інші сфери політики держави, а також підвищення рівня виробництва завдяки сучасним технологіям. Співробітництво має на меті збереження, захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, розсудливе та раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища [2]. Поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до Додатка XXX до цієї Угоди, де передбачено графік:

- встановлення вимог, за якими проекти, зазначені у Додатку I підлягають оцінці впливу на навколишнє середовище, та процедури визначення, які з проектів, зазначених у Додатку II, потребують ОВНС. Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 3 років з дати набрання чинності цією Угодою;

- встановлення процедури консультацій з органами з питань охорони навколишнього середовища та процедури консультацій з громадськістю. Ці положення Директиви мають бути впроваджені протягом 2 років з дати набрання чинності цією Угодою [1].

Треба сказати, що цей документ став якісним поштовхом у концептуальному вирішенні проблеми тривалого недотримання Україною своїх міжнародних зобов'язань (мова йде про умови Оргуської конвенції) через відсутність процедур екологічної оцінки, а саме оцінки впливу на довкілля (ОВД) та стратегічної екологічної оцінки (СЕО), які б відповідали визнаним стандартам. Виконуючи вимоги Угоди, дотримуючись графіку 23 травня 2017 року прийнято Закон України «Про оцінку впливу на довкілля», а 20 березня 2018 року – Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». З метою забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 31 травня 2017 року Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 447 щодо проведення планування, моніторингу та оцінки результативності виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС задля забезпечення безперервності процесу виконання зобов'язань України протягом всього періоду дії згаданої Угоди, доступності інформації про її виконання, тощо. Це не залишилося поза увагою європейської спільноти, нарешті Україна була визнана стороною, яка виконує зобов'язання.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

2. Імплементація екологічних зобов`язань в умовах дерегуляції в Європейському Союзі: досвід кращих практик для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/webenvironmentalimplementation2018ua.pdf

Бровкіна Марія Іванівна
студентка, Університет митної справи та фінансів

Мазур Анатолій Васильович
кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та митного права, Університет митної справи та фінансів

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ФІНАНСОВОМУ ПРАВІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАЯВИ ПРО ПРИЗУПИНЕННЯ ВИПЛАТИ ЛІКАРНЯНИХ І ДОПОМОГ ВАГІТНИМ І ПОРОДІЛЛЯМ ФОНДОМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ)

Серед загальної кількості принципів юридичних наук принцип верховенства права посідає особливе місце. Його цінність визнано у ст. 8 Основного закону України, а також у низці інших законів України. Конституційний суд України у п. 4.3. свого рішення від 27.02.2018 року №1-р/2018 у справі №1-6/2018, що верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовчу діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [1].

Однак, важливим є питання не тільки розуміння значення принципу верховенства права, але й його практичне застосування в діяльності органів державної влади.

Не лише стратегічні й галузеві реформи мають відбуватися відповідно до принципу верховенства права. У законотворчій і правозастосовній практиці він є ключовим. Зокрема, в перебігу розбудови соціальної держави як такої, що має збалансовану економіку, ефективну правову систему, спирається на розвинене громадянське суспільство та може, згідно з принципом соціальної справедливості, забезпечити гідний рівень життя її громадянам, гарантувати соціальну стабільність, мир і безпеку.

Якщо розглядати практичну реалізацію принципу верховенства права у соціальній державі більш детально, то показовою, на наш погляд,

є ситуація у зв'язку із призупиненням наприкінці минулого року виплат лікарняних і допомоги вагітним і породіллям.

Фонд соціального страхування є створеним за ініціативи держави органом та юридичною особою, що підпорядкована та підзвітна державі, діє від свого імені, але в інтересах впровадження державної політики загальнообов'язкового соціального страхування, несе відповідальність за свою діяльність перед застрахованими особами. Незважаючи на те, що Фонд соціального страхування України (надалі - ФСС України) є правонаступником Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності України та фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, його функції та повноваження стосовно обсягу та видів матеріального забезпечення застрахованих осіб є значно вужчими, ніж у його попередників. Така ситуація пояснюється прагненням законодавця скоротити можливості нецільового використання коштів фонду, уникнути корупційних схем, а також неможливістю внаслідок економічної кризи, що склалася в державі, повністю задовольнити потреби застрахованих осіб, у фінансування відновлювальних заходів [2].

Правова позиція тодішнього керівництва ФСС України полягала в запереченні самої можливості перераховувати кошти за кожним з напрямів фінансування більше, ніж затверджено в річному бюджеті Фонду, прийнятому Кабінетом Міністрів перерахувати кошти. Вичерпання видатків за напрямом матеріального забезпечення навіть за наявності коштів на рахунках унеможливлює, на думку керівництва ФСС, виплати до моменту набрання чинності актами про внесення змін до річного бюджету [3].

Міністерство соціальної політики України натомість визнали неприпустимим факт призупинення виплат за умов наявності достатніх сум коштів на рахунку ФСС [4].

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», ФСС України є органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та медичним страхуванням, провадить акумуляцію страхових внесків, контроль за використанням коштів, забезпечує фінансування виплат за цими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування та здійснює інші функції згідно із затвердженим статутом.

Також, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 20, ст. 25 зазначеного закону, за страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності надаються такі види матеріального забезпечення та соціальних послуг, як допомога по вагітності та пологах. Допомога по вагітності та пологах надається

застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, яке компенсує втрату заробітної плати (доходу) за період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами [5].

Хоча ст. 46 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» передбачає умови припинення страхових виплат і надання соціальних послуг, однак мова йде про конкретних громадян. Чинним законодавством не передбачено припинення виплат для осіб, що потрапляють під "спільну" категорію (як, наприклад категорія "вагітна" чи "породілля").

Отже, маємо справу із правовою колізією, адже зупинення виплат ФСС України чинним законодавством не передбачене. За таких обставин постає питання меж дискреційних повноважень ФСС як некомерційної самоврядної організації (п.1.3. Статуту ФСС - http://komspip.rada.gov.ua/uploads/documents/30443.pdf) під час розпорядження коштами спеціального фонду за принципом «дозволено те, що не заборонено».

Задля попередження подібних ситуацій у майбутньому необхідним є внесення змін до чинного законодавства, які би встановлювали чітку заборону зупинення виплат на певний період. Іншим варіантом таких змін могли би бути чітко, або прописані умови, за яких проведення виплати не відбувається.

Правовою передумовою таких змін може стати правова позиція Великої Палати Верховного Суду, яка під час розгляду однієї зі справ дійшла висновку, що відсутність бюджетних коштів, передбачених у видатках Державного бюджету України, не є підставою для звільнення відповідача від відповідальності за порушення зобов'язання [6].

Побудова правової держави неможлива без повноцінної реалізації принципу верховенства права. Це означає, що у правовій державі повинен панувати закон, а не інтереси окремо взятих осіб, у руках яких перебуває влада. Неухильне дотримання принципу верховенства права покликане забезпечувати права і свободи людей у всіх сферах, зокрема, в царині соціального захисту. Адже, як зазначено у ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Таке визнання набуло законодавчої форми у двох принципах соціального страхування, передбачених ст.3 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»: законодавчого визначення умов і порядку здійснення соціального страхування; державних гарантій реалізації застрахованими особами своїх прав. Таким чином, держава бере на себе зобов'язання перед своїми громадянами, яке має виконувати в їх інтересах.

Література:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців тринадцятого, чотирнадцятого пункту 32 розділу I Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи" та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзацу першого підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України (справа про оподаткування пенсій і щомісячного довічного грошового утримання) від 27 лютого 2018 року // Офіційний вісник України – 2018. – № 37 (15.05.2018) – С. 132. – (Нормативний документ Конституційного Суду України. Рішення). [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-18

2. Старосєльцева О.В. Правовий статус Фонду соціального страхування України. [Текст] / О.В. Старосєльцева // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції №2: зб. матеріалів наук. конф. - Дніпро, 2018 р. - 117-120 с.

3. Фонд соцстрахування призупиняє виплати лікарняних і допомог вагітним і породіллям. Журнал «Українська правда», - 2019 р. [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: https://www.pravda.com.ua/

4. У Мінсоцполітики прокоментували призупинення виплат лікарняних та декретних – Т. Джміль. Інформаційне агентство «Українські національні новини» - 20.11.2019 р. [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: https://www.unn.com.ua/uk/news/1836917-u-minsotspolitiki-prokomentuvali-prizupinennya-viplat-likarnyanikh-ta-dekretnikh?fbclid=IwAR27Qf4hIMJut9j6Y13ATo7Ls9OlYTD2YtWoWLm6RE_Qt7nUlCrvcp82_7w

5. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування» №1105-XIV- ред. від 11.10.2018 р. [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14

6. Велика Палата ВС: відсутність бюджетних коштів, передбачених у видатках Державного бюджету України, не є підставою для звільнення відповідача від відповідальності за порушення зобов'язання. – Судова влада України – офіційний веб-сайт. – 19.04.2018 р. [Електронний ресурс] – [Режим доступу]: https://oda.arbitr.gov.ua/sud5037/pres-centr/news/469744/

Остапенко Юлія Ігорівна
кандидат юридичних наук, доцент,
асистент кафедри господарського
права Національного юридичного
університету Імені Ярослава Мудрого

ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ПРЕДМЕТУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ЗА РАХУНОК НОВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОПЕТЕНЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розширення предмету господарського права можна діагностувати за рахунок процесу формування нових господарських компетенцій відповідних суб'єктів. Якщо звернутися до Господарського кодексу України, то у п. 4 ст. 3 останній зафіксував: «Сферу господарських відносин становлять господарсько-виробничі, організаційно-господарські та внутрішньогосподарські відносини»; у п. 6. ст. 3 Господарського кодексу України зазначено: «Під організаційно-господарськими відносинами у цьому Кодексі розуміються відносини, що складаються між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень у процесі управління господарською діяльністю». Таким чином, відносини між самими суб'єктами організаційно-господарських повноважень в такому випадку предметно належать до категорії адміністративно-правових. Разом з тим, відповідний суб'єктний підхід вбачається доволі обмеженим, не ефективним. Прикладом є Державна Регуляторна служба України. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державної регуляторної служби України» від 24 грудня 2014 року № 724, а саме п. 1 останньої: «Державна регуляторна служба України (ДРС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України і який реалізує державну регуляторну політику, політику з питань нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та дерегуляції господарської діяльності. ДРС є спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності.» Державна регуляторна служба реалізує власну компетенцію з приводу регуляторної політики та політики у сфері нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, а також, є спеціально уповноваженим органом з питань ліцензування та дозвільної системи у сфері господарської діяльності та координує дії з питань спрощення регуляторної бази та дерегуляції господарської діяльності. Звісно діяльність державної регуляторної служби спрямована на реалізацію державної регуляторної політики згідно із вимогами Закону України «Про

засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 року № 1160-IV створюють єдиний організаційно-правовий механізм, функціональна природа якого прямо відповідає завданнями забезпечення свободи комерційного господарювання в сфері підзаконного нормативно-правового регулювання господарської діяльності органами державної виконавчої влади з господарською компетенцією [1].

Як зазначає Колесніков О. А.: «Віднесення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну регуляторну політику в сфері господарської діяльності до кола суб'єктів організаційно-господарських повноважень особливого типу, у зв'язку з чим запропоновано визначення предмету відання зазначеного органу влади як здійснення державної регуляторної політики щодо нормативного забезпечення організаційно-господарських відносин між суб'єктами господарювання та органами публічної влади, що реалізує державну регуляторну політику та змістовне наповнення її складових через фіксацію основних функцій. Для кожної функції чітко визначені завдання, для реалізації яких, в свою чергу розроблені відповідні повноваження» [2].

Відтак, державна регуляторна служба з іншими міністерствами, відомствами реалізовуючи власну компетенцію з приводу регуляторної організації підзаконних положень в сфері господарювання, а саме, перевезення вантажів, порядок здійснення торгівельної, рекламної діяльності тощо. Звісно, за формальною ознакою відповідні відносини знаходяться за дужками предмету господарського права. Водночас, якщо взяти до уваги саме змістовний аспект ознак діяльності регуляторної служби, то очевидним стає, що остання спрямована саме на забезпечення свободи підприємництва в змісті підзаконного господарсько-правового регулювання. Таким чином, діяльність регуляторної служби спрямована на забезпечення якісних властивостей господарського законодавства, отже, за таких умов виникає судження щодо виокремлення додаткового типу господарських відносин або розширення змісту існуючих організаційно-господарських відносин. Аналогічно виникає питання щодо правовідносин, що виникають між холдинговими та субхолдинговими компаніями. Обидва суб'єкти можуть бути суб'єктами організаційно-господарських повноважень, а кінцевим предметом їх управлінської діяльності є сфера господарювання, укладання та виконання господарських забов'язань.

Якщо порівняти Преамбулу Господарського кодексу України та компетенцію регуляторної служби зазначеної в Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 року № 1160-IV, то в Преамбулі Господарського кодексу України зазначено, що Господарський кодекс України має на меті забезпечити зростання ділової активності суб'єктів господарювання,

розвиток підприємництва і на цій основі підвищення ефективності суспільного виробництва, його соціальну спрямованість відповідно до вимог Конституції України, утвердити суспільний господарський порядок в економічній системі України, сприяти гармонізації її з іншими економічними системами, що дорівнює компетенції регуляторної служби зазначеної в Законі України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» від 11.09.2003 року № 1160-IV саме в ст. 1 відповідного Закону.

Як зазначає у своїх роботах Харківська К. В.: «Динаміка розвитку господарських відносин, розширення сфери господарювання і, відповідно, предмету господарського права та законодавства вимагає організації перманентного аналізу його змісту, з метою швидкого коригуючого законодавчого регулювання та відтворення потрібного балансу між диспозитивністю та імперативністю правових впливів на економічну поведінку суб'єктів господарювання» [3].

Відтак, розширення предмету господарського права відбувається за разхунок ускладнення системи організаційно-господарського супроводження господарської. Таким чином, за допомогою наведеного прикладу-ілюстрації, можливо дещо і обширного зроблена спроба структурування відповідного напряму за якими відбувається розширення предмету сучасного господарського права України. Розуміння відповідних напрямів, як уявляється, має слугувати структуруванню та оптимізації законодавчої діяльності держави в сфері господарювання, а також, структуруванню господарсько-правових наукових досліджень.

Література:

1. Колесніков О. А. Модернізація правового забезпечення регуляторної політики держави в сфері господарювання. Дис... Харків. 2017. 200 с. С. 11-17;
2. Колесніков О. А. Модернізація правового забезпечення регуляторної політики держави в сфері господарювання. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків. 2017. 20 с. С.5;
3. Харківська, К. В. Система правових засобів забезпечення свободи комерційного господарювання. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків. 2017. 22 с. С.4.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Економіка, організація і управління підприємствами, галузями, комплексами

Алисия Чома, Эмилия Селицкая, Дамиан Коулачик ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ BORN GLOBAL КОМПАНИЙ…….....3

Fuli Chen THE THEORETICAL BASIS AND TREND OF CORPORATE GOVERNANCE…….....6

Ihnatchenko Anastasia, Alona Olondar ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL INVESTMENTS IN THE SYSTEM SUSTAINABLE DEVELOPMENT'S PRIORITIES……...……....8

Графська Орислава Іванівна, Кулик О. М. АКТУАЛЬНІСТЬ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19.....10

Овсієнко Артур Ігорович ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ…….....12

Овсієнко Катерина Юріївна МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ДО НОВОВВЕДЕНЬ ЯК ВАЖЛИВА ЧАСТИНА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА……...15

Перит Ірина Олегівна ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРИБУТКОВІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ……....17

Сигида Любов Олексіївна, Хаба Анна Петрівна БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ У ЛАНЦЮГАХ ПОСТАВОК ПІДПРИЄМСТВ…….....21

Яворська Оксана Григорівна, Комова Олена Станіславівна, Гедін Максим Сергійович КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КЛІЄНТСЬКОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ…….....23

Менеджмент

Rong Mao STRATEGIC TALENT MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN THE NEW ERA TAKE HUAWEI OF CHINA AS AN EXAMPLE…..…25

Маркетинг

Карпович Віктар Францевич МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ БІРЖОВИХ ЦІН НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКУ ПРОДУКЦІЮ У БІЛОРУСІ.....27

Бухгалтерський облік, аналіз і аудит

Ma Jiyuan UKRAINE NEEDS TO ACCELERATE THE CONVERGENCE PROCESS OF IFRS TO PROMOTE ECONOMIC RECOVERY AND GROWTH……..31

Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

Hu Sen INVESTMENT FUNCTION ANALYSIS……...……33

Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Ковтуник Інна Іванівна РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ В ХМЕЛЬНИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ….....35

ЮРИДИЧНЕ СПРЯМУВАННЯ

Конституційне право. Конституційне процесуальне право. Міжнародне право

Maksurov Alexey Anatolevich COORDINATION MECHANISM FOR THE APPROVAL OF CONSTRUCTION WORKS IN THE REPUBLIC OF LITHUANIA (ON THE EXAMPLE OF THE ACTIVITIES OF THE ASSOCIATION OF THE DISABLED)……...…37

Nesterenko Mykola Dmytrovich CONSTITUTIONAL GUARANTEES FOR THE INDEPENDENCE OF THE PROSECUTOR'S OFFICE. COMPARATIVE ANALYSIS OF THE EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINE…….....…38

Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право. Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення

Kernychna Sofiya Yaroslavivna CHOICE OF LAW RULES ON DIVORCE IN EUROPEAN PRIVATE INTERNATIONAL LAW……...…….43

Гордєєва Ольга Іллівна ОСТАННІ АКТУАЛЬНІ ЗМІНИ ДО ЖИТЛОВОГО КОДЕКСА УКРАЇНИ……...…….46

Гуйван Петро Дмитрович ПРИВАТНОПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВА ОСОБИ НА БЕЗПЕЧНЕ НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ОСНОВОПОЛОЖНА ЦІННІСТЬ…..…….48

Менюк Дарина Олегівна ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРИ ВСТАНОВЛЕННІ МІЖНАРОДНОЮ СУДОВОЮ УСТАНОВОЮ, ЮРИСДИКЦІЯ ЯКОЇ ВИЗНАНА УКРАЇНОЮ, ПОРУШЕННЯ УКРАЇНОЮ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПРИ ВИРІШЕНІ СПРАВИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ…….52

Шаповал Леся Іванівна ВПЛИВ ФОРС-МАЖОРНИХ ОБСТАВИН НА НЕВИКОНАННЯ НАЙМАЧЕМ ЗА ДОГОВОРОМ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ЖИТЛА ДЕЯКИХ СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ..……....55

Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право. Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право. Судоустрій. Правоохоронні органи, прокуратура та адвокатура

Болдирєв О.В., Болдирєва Людмила Миколаївна СУДОВІ ЕКОНОМІЧНІ ЕКСПЕРТИЗИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА……..…….58

Гмирін Андрій Анатолійович КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ……....60

Дідківська Галина Василівна, Попельнюк Назар Вікторович ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПІВПРАЦІ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ……..……..62

Поліщук Арсен Олегович ДО ПИТАННЯ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ……..64

Христич Ірина Петрівна ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ ПРОБАЦІЇ……...……..72

Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне та податкове право. Муніципальне право

Баламуш Мар'яна Анатоліївна ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ КЕРІВНИКІВ ПОСАД НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СТОСОВНО ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ….....……75

Екологічне право. Земельне право. Аграрне право

Савченко Антоніна Михайлівна ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС……...……...….78

Господарське право. Господарське процесуальне право. Фінансове право. Банківське право

Бровкіна Марія Іванівна, Мазур Анатолій Васильович ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ФІНАНСОВОМУ ПРАВІ (НА ПРИКЛАДІ ЗАЯВИ ПРО ПРИЗУПИНЕННЯ ВИПЛАТИ ЛІКАРНЯНИХ І ДОПОМОГ ВАГІТНИМ І ПОРОДІЛЛЯМ ФОНДОМ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ УКРАЇНИ).....80

Остапенко Юлія Ігорівна ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ПРЕДМЕТУ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ЗА РАХУНОК НОВИХ ГОСПОДАРСЬКИХ КОПЕТЕНЦІЙ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ……...…….84

Підписано до друку 07.10.2020р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. 0979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію № 073743
СПП № 465644
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net